

UDC 327.56

SCOPUS CODE 3301

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2026-3-191-220>

„დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურა და მმართველობა (III ნაწილი)

ზვიად ტყაბლაძე საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის პროფესორი, საქართველო
E-mail: tkabladze.zviad@gtu.ge

რეცენზენტები:

თ. კიკნაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი
E-mail: kiknadzetamar12@gtu.ge

მ. მანჩხაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის ასისტენტ-პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი
E-mail: manchkhavilimaia07@gtu.ge

ანოტაცია. სტატია წარმოადგენს III ნაწილის ნაშრომისა „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურა და მმართველობა“, რომელიც ეხება საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაცია „დაიშის“ („ისლამური სახელმწიფო“, IS, ISIS, ISIL) ახალი „ხალიფას“ არჩევას (აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში), დაჯგუფების სტრუქტურას და საქმიანობის ახალ სტრატეგიას.

2013 წლისთვის „დაიში“ გაიარა ჩამოყალიბების ყველა ეტაპი, რომელშიც მთავარ წამყვან ძალას წარმოადგენდა ნაციონალისტური ღერძი, ერაცის ყოფილი სუნიტურ-ბაასისტური ელიტა. სადამ ჰუსეინის დამხობის შემდეგ მისი რეჟიმის ფუნქციონირები არსად გამქრალან და რაიმე ახალი მმართველობის

სისტემის გამოგონება „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურის ჩამოყალიბებისთვის საჭირო არ იყო.

თავისი არსებობის პირველივე დღეებიდან „დაიში“ წარმოადგენდა სრულფასოვან სტრუქტურულ, ცენტრალიზებულ ორგანიზაციას, რომლის ელემენტები აქტიურად ასრულებდნენ საჭირო ფუნქციებს სხვადასხვა მიმართულებით, უფლებამოსილებების დელეგირების მეშვეობით.

მართალია დაჯგუფების რესურსები – ადამიანური, ფინანსური, შეიარაღება და ტერიტორიული, ეტაპობრივად, ჯერ 2017-ში, შემდეგ კი 2019-ში თითქმის გაქრა, „დაიში“ არსებობს გარკვეული უჯრედების სახით და ზიანის მიყენების უნარი კვლავ შენარჩუნებული აქვს, ხოლო მისი იდეოლოგიის მომხრეები მიმოფანტულები არიან მთელ მსოფლიოში.

საკვანძო სიტყვები: აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში; „დაიში“; მმართველობა; სტრუქტურა; ტერორიზმი.

შესავალი

ვაგრძელებთ ნაშრომების ციკლს, საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაცია „დაიშის“ (არაბ.: داعش; რომანიზ.: Dā'ish, ინგლ.: Daesh – დაჯგუფების აკრონიმი არაბულად; თვითდასახელება „**ისლამური სახელმწიფო**“ – არაბ.: الدولة الإسلامية; რომანიზ.: ad-Dawla al-Islāmiyya; ინგლ.: Islamic State ან IS, ISIS, ISIL) შესახებ.

წარმოგიდგენთ „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურის და მოწყობის შესახებ კვლევის მესამე ნაწილს, სადაც განხილულია „დაიშის“ ახალი „ხალიფას“ არჩევის (აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში), დაჯგუფების ორგანიზაციული სტრუქტურის და საქმიანობის ახალი სტრატეგიის საკითხები.

2019 წლის დამარცხების შემდეგ, ISIS-მა გაიზარდა ახალი ტაქტიკა და მიდგომები ოპერაციების ჩატარებისთვის სირიასა და ერაყში და მოახდინა თავისი სტრუქტურების რეორგანიზაცია – თავდასხმები და რეიდები წერტილოვანი და არჩევითი დარტყმების ხასიათის იყო. „ტერორისტებმა უარი თქვეს ტერიტორიულ პრეტენზიებზე და მიმართეს „პარტიზანულ“ ტაქტიკას – მწყობრიდან გამოჰყავდათ ინფრასტრუქტურა და ანადგურებდნენ პოლიტიკურ ლიდერებს“, აღნიშნავენ ექსპერტები.

ჰენტაგონის და ერაყის სამხედრო დაზვერვის სამმართველოს მონაცემებით, რეგიონში იმ პერიოდში კიდევ მოქმედებდა 18 ათასამდე ბოვეიკი. მაგალითად, მარტო 2020 წლის აპრილში, ტერორისტებმა მოაწყვეს 87 თავდასხმა ერაყში, სადაც გარდაიცვალა 183 ადამიანი.

შენარჩუნდა ასევე „სახალიფოს“ ფინანსური ბაზა. ტყვეობაში ჩავარდნილი ბოვეიკების ჩვენების თანახმად, მსოფლიო პოლიტიკოსების მიერ არაერთხელ სიტყვიერად „განადგურებული“ ორგანიზაცია ყოველთვიურად იღებდა 3 მლნ. აშშ დოლარის შემოსავალს, მარტო მოსახლეობის დაშინებით კაბალური გადასახადების აკრებით და დამატებით იარაღის, თამბაქოს, მედიკამენტების, ნარკოტიკების, ნავთობპროდუქტების და სხვა საქონლის კონტრაბანდით.

შესაბამისად, აღნიშნული „იატაკვეშა უჯრედების“ შენახვისა და კონსერვაციის საშუალებას იძლეოდა – 2020 წლისთვის რიგითი ბოვეიკის ხელფასი 250 აშშ დოლარი იყო, ხოლო სავსე მეთაურის – 500–600 აშშ დოლარს შეადგენდა. ტოტალური სიღარიბის, კორუფციის, ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისების, ექსტრემისტული პროპაგანდის ფონზე, რომელიც ერაყს და სირიას არყევდა, ISIS კვლავ რჩებოდა ანგარიშგასაწევ ძალად [13].

ძირითადი ნაწილი

1. „დაიშის“ ახალი ლიდერის არჩევა

აშშ-ის მიერ ჩატარებული სამხედრო ოპერაციის შედეგად აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადის¹ ლიკვიდაციას,

¹ აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადი (არაბ.: أبو بكر البغدادي; ინგლ.: Abu Bakr al-Baghdadi), დაბადებული როგორც იბრაჰიმ ავად იბრაჰიმ ალი მუჰამად ალ-ბადრი ას-სამარაი (არაბ.: إبراهيم عواد إبراهيم علي محمد البدري السامرائي; ინგლ.: Ibrahim Awad Ibrahim Ali Muhammad al-Badri al-Samarrai; 28.07.1971–27.10.2019) იგივე აბუ დუა (არაბ.: أبو دعاء; ინგლ.: Abu Du'a) ან აბუ ავადი

რამდენიმე საათში მოყვა „დაიშის“ პრეს-სპიკერის, საუდიელი **აბუ ალ-ჰასან ალ-მუჰაჯირის** (Abu al-Hassan al-Muhajir) ლიკვიდაცია, რომელიც გაანადგურეს მაღალი სიზუსტის სარაკეტო იერიშის შედეგად ავტომობილში, სირიის ქალაქ ჯარაბულუსში [28].

მაგრამ ტერორისტული დაჯგუფება „დაიშის“ მეთაური საფუძვლიანად მოემზადა სცენიდან წასვლელად. Newsweek-მა აღნიშნა, რომ N 1 ტერორისტს „მუსლიმურ საქმეთა“ (Muslim Affairs) მმართველად, უკვე აგვისტოში დაუნიშნავს ყოფილი ერაყელი სამხედრო, სადამ ჰუსეინის რეჟიმის სპეცსამსახურების ყოფილი პირმო, **აბდ ან-ნასირ კარდაში** (არაბ.: **عبد الناصر قرداش**; ინგლ.: Abdul Nasser Qardash/Kardesh), იგივე **ჰაჯი აბდ ალ-ლაჰ ალ-აფარი** (ინგლ.: Hajji Abdullah al-Afari) [13].

კარდაში პასუხისმგებელი იყო ყველას მოცილებაზე, ვინც არ ეთანხმებოდა ალ-ბაღდადის მმართველობის სტილს, სარგებლობდა ულმოხელის რეპუტაციით, რისთვისაც „დაიშსაბურა“ მეტსახელი „გამანადგურებელი“ [28]. იგი ასევე ცნობილი იყო სახელით „პროფესორი“, ანუ ალ-უსთაზი,² ვინაიდან ითვლებოდა განათლებულ ადამიანად, რომელმაც მიიღო უმაღლესი განათლება ისლამის მცოდნეობაში ქალაქ მოსულში (ალ-მავსილ) [24].

კარდაშის შესახებ ინფორმაცია გავრცელდა „დაიშის“ საინფორმაციო სააგენტო „ამაკის“³ განცხადებაზე დაყრდნობით. Amaq-მა ჯერ კიდევ 2019 წლის 7 აგვისტოს განაცხადა, რომ ალ-ბაღდადმა თავის მემკვიდრედ დანიშნა კარდაში [25].

Newsweek-თან საუბარში, ანონიმურობის დაცვით, რეგიონული დაზვერვის ერთ-ერთმა წარმომადგენელმა, განაცხადა, რომ „გარდაცვალების მომენტისათვის ალ-ბაღდადის როლი უკვე სიმბოლური ყოფილა, რომელიც არც ოპერაციებში და არც ყოველდღიურ საქმიანობაში ადარ მონაწილეობდა. ის მხოლოდ ან ხოს ამბობდა, ან არას ...“ [33].

საბოლოოდ, „დაიშმა“ ალ-ბაღდადის ნაცვლად მეორე „ხალიფად“ აირჩია ტერორისტი **აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაში/ყურაში** (ინგლ.: Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi; არაბ.: **أبو إبراهيم الهاشمي القرشي**; 05.10.1976 – 03.02.2022). მისი ნამდვილი სახელი იყო **ამირ მუჰამად აბდ არ-რაჰმან ალ-მავლი ას-სალბი** (არაბ.: **أمير محمد عبد الرحمن المولى الصلبي**; ინგლ.: Amir Mohammed Abdul Rahman al-Mawli al-Salbi). მისი დანიშვნა შურას საბჭოს (Shura Council) გადაწყვეტილებით, გამოაქვეყნა „დაიშის“ მედიამ 2019 წლის 31 ოქტომბერს [21].

(არაბ.: **أبو عواد**; ინგლ.: Abu Awad), ერაყელი წარმოშობის საერთაშორისო ტერორისტი, ფუნდამენტალისტი, რადიკალი ისლამისტი, „დაიშის“ ლიდერი და პირველი ე. წ. „ხალიფა“ 2014–2019 წლებში.

² **ალ-უსთაზი** (არაბ.: **الأستاذ**; ინგლ.: Ustaz, Ustaadh) – არაბულად ნიშნავს მასწავლებელს, პედაგოგს, ოსტატს, პროფესორს. ასე მიმართავენ პატივისცემის ნიშნად მამაკაცს, რომელსაც გააჩნია მაღალი ცოდნა და განათლება რაიმე სფეროში, სამეცნიერო ხარისხი, არის პროფესორი, ლექტორი, ასწავლის უნივერსიტეტში.

³ **ამაკის ახალი ამბების სააგენტო** (არაბ.: **وكالة أعماق الإخبارية**; ინგლ.: Amaq News Agency) – „დაიშთან“ დაკავშირებული საინფორმაციო სააგენტო, რომელიც აქვეყნებს დაჯგუფების სხვადასხვა განცხადებას, ლიდერების ბრძანებებს, ტერაქტებზე პასუხისმგებლობის აღებაზე ინფორმაციას, წარმოადგენს ISIS-ის რუპორს. 2019 წლის მარტში, იგი დასახელდა ტერორისტულ ორგანიზაციად. Amaq-ის დამფუძნებლებს შორის იყო სირიელი ჟურნალისტი ბარა კადეკი (ინგლ.: Baraa Kadek), რომელიც შეუერთდა „დაიშს“ 2013 წელს და კიდევ 7 კაცი რომლებიც მანამდე მუშაობდნენ Halab News Network-ში. მისი სახელწოდება მომდინარეობს თურქეთის სამხრეთ ნაწილის ჰათაის პროვინციაში მდებარე ამაკის ველიდან, რომელიც მოხსენიებულია ერთ-ერთ ჰადისში (გადმოცემა) „ურწმუნოებზე აპოკალიფსური გამარჯვების ადგილად“.

იმავდროულად, აბუ ჰამზა ალ-კურაში (არაბ.: أبو حمزة القرشي; ინგლ.: Abu Hamza al-Qurashi) 2019 წლის ოქტომბრის ბოლოს დაინიშნა მოკლული პრესმდივნის, საუდიელი აბუ ალ-ჰასან ალ-მუჰაჯირის მაგივრად (2022 წლის 10 მარტს კი დაჯგუფებამ გამოაქვეყნა აუდიოჩანაწერი, რომელიც აბუ ჰამზა ალ-კურაშის სიკვდილს ადასტურებდა) [1].

Independent-ის თანახმად, „დაიშის“ წევრებმა დაადასტურეს ალ-ბაღდადის და მისი თანამემწის გარდაცვალება და ალ-კურაშის ხალიფად დანიშნა.

პროპაგანდისტული მედიაცენტრის „ალ-ფურკანის“⁴ მეშვეობით „დაიშის“ ახალმა სპიკერმა აბუ ჰამზა ალ-კურაშიმ გაავრცელა შვიდწუთიანი აუდიომიმართვა ამის შესახებ:

„ჩვენ ვგლოვობთ ... მართლმორწმუნეთა წინამძღოლი“, სპიკერმა მოუწოდა მიმდევრებს იმოქმედონ ალ-ბაღდადის მოწოდების შესაბამისად, რომელიც მან გააკეთა ერთი თვით ადრე, სადაც მოუწოდებდა „დაიშის“ წევრების განთავისუფლებისკენ ციხეებიდან და ბანაკებიდან და მეტი მიმდევრის გადაბირებისკენ. ასევე მან მოუწოდა შეჰფიცონ ახალ ხალიფას, რომელიც „ყველა მუსლიმის ლიდერი იქნება მთელ მსოფლიოში“ [9].

შეტყობინებაში აშშ-ის მისამართითაც გაისმა მუქარები, რომ არ იზეიმოს ხალიფას სიკვდილი, აუდიომიმართვის ავტორმა დადო პირობა, რომ გააგრძელებენ კამპანიას ახლო აღმოსავლეთში და მის ფარგლებს გარეთ [20]. „ამერიკა ნუ გიხარია მკვლელობა! ნუთუ არ გესმის, რომ სახალიფო გაშლილია აღმოსავლეთიდან დასავლეთით ევროპამდე და განლაგებულია აფრიკაში?“ – განცხადა ახალმა სპიკერმა [5]. მან ასევე განაცხადა, რომ ISIS-ის „უხუცესთა საბჭო“ ჩამოყალიბდა მექკვიდრესთან მიმართებაში. სახელს არ ასახელებს, მაგრამ ემუქრება აშშ-ს და დონალდ ტრამპს⁵ „ტვინგამოცლილ ბებერს“ უწოდებს [9].

არსებობს გარკვეული გაუგებრობა იმასთან დაკავშირებით, თუ ვინ იყო სინამდვილეში ახალი „ხალიფა“ აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაში. ის, რომ ამირ მუჰამად აბდ არ-რაჰმან ალ-მავლი ასალბი მისი ნადვილი სახელია ეს დაადასტურა მრავალმა წყარომ. მაგრამ, ბევრისთვის გაურკვეველი იყო, არის თუ არა აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაში, აბდ ან-ნასირ კარდაშის ერთ-ერთი ფსევდონიმი. ანუ, ტერორიზმის საკითხებზე მომუშავე ზოგიერთი ექსპერტი თვლის, რომ აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაში, სწორედ ზემოხსენებული ყოფილი ერაყელი სამხედრო, აბდ ან-ნასირ კარდაშია.

⁴ ალ-ფურკანი (არაბ.: مؤسسة الفرقان للإنتاج الإعلامي; ინგლ.: Al-Furqan Institute for Media Production) – ISIS-ის უძველესი მედია. სახელწოდება მოდის ყურანის სურიდან „ალ-ფურკან“ (სიკეთის და ბოროტების განსხვავება). ამზადებდა პროპაგანდისტულ ტექსტურ, აუდიო და ვიდეო პროდუქციას, აშუქებდა „დაიშის“ ლიდერების და მაღალი რანგის ტერორისტების განცხადებებს. გახდა ფართოდ ცნობილი ვიდეო რგოლების სერიის გამოშვებით, გატაცებული დასავლელი ჟურნალისტების თავის მოკვეთის დემონსტრირებით და განსაკუთრებით 2012–2014 წლებში ოთხ სერიანი დოკუმენტური ფილმის „ხმლების ჟღარუნის“ (არაბ.: صليل الصوامير; ტრანსლიტ.: სალილ ას-სავარიმ; ინგლ.: The Clanking of the Swords) გამოშვებით.

⁵ დონალდ ჯონ ტრამპი (ინგლ.: Donald John Trump; დაბ. 1946 წ.) – ამერიკელი მილიარდერი ბიზნესმენი, მეწარმე, სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე, აშშ-ს 45-ე პრეზიდენტი 2017–2021 წლებში და 47-ე მოქმედი პრეზიდენტი 2025 წლის 20 იანვრიდან.

BBC-ის ცნობილი კორესპონდენტი, დოკუმენტალისტი **ფირას ქილანი** (Feras Kilani)⁶ თავის გამოძიებაში ახალი „ხალიფას“ შესახებ, თვლიდა, რომ ალ-ბაღდადმა კარგად იცოდა, რომ დამარცხება გარდაუვალია, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც დაკარგა მოსულის აღმოსავლეთი ნაწილი და მიიღო შესაბამისი ზომები კოორდინაციისათვის მის პოტენციურ მემკვიდრესთან აბდ ან-ნასირ კარდაშთან.

ქილანი ამბობს, რომ 2019 წლის 7 აგვისტოს ერაყში გავრცელდა ჭორები, რომ ალ-ბაღდადმა თავის მემკვიდრედ კარდაშის კანდიდატურა დაასახელა, რომელიც პირველად გამოქვეყნდა „დაიშის“ ყალბ განცხადებაში (საუბარია ზემოხსენებულ Amaq-ის განცხადებაზე), რომელიც, როგორც ჩანს, მისი აზრით, რეალურ ინფორმაციას ეფუძნებოდა (წყაროებმა ერაყის დაზვერვაში დაუდასტურეს მას, რომ ალ-ბაღდადმა დანიშნა კარდაში უშუალოდ თავისი სიკვდილის წინ). ინფორმაციის გაჟონვიდან ორი თვის თავზე, ალ-ბაღდადი მოკლეს, ხოლო ორგანიზაციამ აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში დაასახელა მის მემკვიდრედ. ქილანი აღნიშნავს, რომ ამერიკულმა და ერაყის დაზვერვამ დაადასტურეს მამინ, რომ ალ-კურაიში იყო კარდაში, იგივე **ჰაჯი აბდულაჰი** (Hajji Abdullah) [6].

The Times-ის თანახმად, ფსევდონიმი **ჰაჯი აბდულაჰი** იყო ერთ-ერთი იმ სახელთაგან, რომელსაც კარდაში იყენებდა წარსულში. თავდაპირველად კარდაშის დაკავებისთვის აშშ-ს ჰქონდა დაწესებული ჯილდო 5 მლნ. აშშ დოლარის ოდენობით,

ვინაიდან იყო ვარაუდი, რომ ის გახდებოდა „დაიშის“ ლიდერი [17].

მიუხედავად დაუდასტურებელი და დაუზუსტებელი ინფორმაციისა კარდაშზე, ჟურნალისტმა ჩაიგდო ხელში რამდენიმე დოკუმენტი და ფოტო, რომელიც არაბულენოვანი BBC-ის სტატიის შემდეგ, პირველად, ინგლისურ ენაზე გამოქვეყნდა ვაშინგტონის Newlines Institute for Strategy and Policy-ის New Lines-ის ჟურნალში, სადაც მითითებული იყო, რომ ბოლო ათწლეულებია, ის დანამდვილებით იყო წამყვანი ფიგურა ერაყელ ჯიჰადისტებში, რომელიც დაწინაურდა უსაფრთხოების სამსახურსა და რელიგიურ იერარქიაში.

ფირას ქილანმა ერაყის „სადაზვერვო ჯგუფ მიმინოს“ (Falcons Intelligence Cell, FIC) თანხლებით გამოიკვლია ადგილზე ამ პიროვნების ცხოვრების შესახებ ინფორმაცია. მაიორ აჰმადს, რომლის ნამდვილი სახელი უსაფრთხოებიდან გამომდინარე დაფარულია, დავალებული ჰქონდა ალ-ბაღდადის მემკვიდრის შესახებ რაც შეიძლება მეტი ცნობის მოპოვება, მისი დაკავების ან განადგურების მიზნით.

FIC-ის ჩანაწერების თანახმად, კარდაშის ნამდვილი სახელია **ამირ მუჰამად საიდ ას-სალბი ალ-მავლა** (Amir Muhammad Sa'id al-Salbi al-Mawla), მსგავსი ზემოხსენებული სახელისა **ამირ მუჰამად აბდ არ-რაჰმან ალ-მავლი ას-სალბი**. New Lines-ის სტატიაში გამოქვეყნებულ საფილტრაციო ციხე ბუქას (არაბ.: **سجن بוכا**; ინგლ.: USMIL Camp Bucca) პატიმრის ფოტოზე არაბულად წერია სახელი **ამირ**

⁶ **ფირას ქილანი** (არაბ.: **فراس كيلاني**; ინგლ.: Feras Kilani, დაბ. 1976) – პალესტინელ-ბრიტანელი ჟურნალისტი, დოკუმენტალისტი, BBC Arabic-ის სპეციალური კორესპონდენტი 2009 წლიდან. იყო რამდენიმე ფლაგმანური გადაცემის რედაქტორი. სახელი გაითქვა თავისი რეპორტაჟებით ახლო აღმოსავლეთის საბრძოლო მოქმედებების ზონებიდან, განსაკუთრებით ლიბიიდან, სირიიდან, ერაყიდან, თავისი ექსკლუზიური ინტერვიუებით.

მუჰამად საიდ აბდ არ-რაჰმან და საიდენტიფიკაციო ნომერი 326175, ხოლო კარდაშის არაბულენოვან ID ბარათზე – ამირ მუჰამად საიდ აბდ არ-რაჰმან ას-სალბი [7].

The Guardian-ის თანახმად, ას-სალბი სამსახურეობრივ საფეხურზე მალე დაწინაურდა თავისი წარსულის წყალობით და გამოსცემდა რელიგიურ დადგენილებებს. ას-სალბის ჰქონდა მოსულის უნივერსიტეტის სამეცნიერო ხარისხი ისლამის დარგში. 2004 წელს იგი დააპატიმრა ამერიკულმა ჯარმა და ჩასვა Camp Bucca-ში. ას-სალბის აპირებდნენ, როგორც ავადმყოფ ალ-ბაღდადის პოტენციურ შემცველს.

ას-სალბის ასევე ჰყავდა ძმა, ადილ სალბი (Adel Salbi) თურქეთის პოლიტიკური პარტია Turkmen Iraqi Front-ის წარმომადგენელი. ითვლება, რომ ახალ ლიდერს ჰქონდა კონტაქტები თავის ძმასთან, სანამ ლიდერი გახდებოდა და ნაკლებად სავარაუდოა, რომ იგი გაჰყვებოდა ალ-ბაღდადის იდლიბის პროვინციაში [22].

როგორც აგრძელებს ქილანი ISIS-ს ახალი ლიდერი დაიბადა პატარა ქალაქ ალ-მაჰალაბიაში 1976 წელს (დაახლოებით 20 კილომეტრში მოსულიდან, ნაინავას პროვინციაში, დასახლებული ძირითადად თურქმენი ეთნოსის მიერ), მუადინის⁷ ოჯახში, რომელსაც ორი ცოლი ჰყავდა და რამდენიმე შვილი. მისი მამა მსახურობდა მოსულში 1982–2001 წლებში ალ-ბაასის რაიონში ფურკანის მეჩეთში [7].

ქილანის მტკიცებით. სანამ „დაიშის“ ლიდერი გახდებოდა ალ-ბაღდადის მსგავსად, კარდაში წლებია ჩრდილში იმყოფებოდა, მიუხედავად იმისა, რომ დიდი ხანია ხელმძღვანელი თანამდებობისთვის მზად იყო. მაიორი აჰმადი ამბობდა, რომ კარდაში ხელმძღვანელობდა სახალიფოს საქმეებს ალ-ბაღდადის ლიკვიდაციამდე დიდი ხნით ადრე და ცნობილი იყო როგორც ღრმა ინტელექტის მქონე ადამიანი.

ერაყის დაზვერვის რამდენიმე წარმომადგენელმა თქვა, რომ ალ-ბაღდადი ცდილობდა კარდაში ბრძოლის ველიდან მოშორებით ჰყოლოდა, მისი დაცვის მიზნით, რომ მომავალში ეხელმძღვანელა „დაიშისთვის“, კერძოდ მისი აკადემიური განათლების, ჯიჰადისტურ დაჯგუფებებში მუშაობის გამოცდილების და ორგანიზაციის სტრუქტურის ცოდნის გამო [6].

ერთ-ერთი დაკავებული, რომელსაც ქილანი „ომარს“ უწოდებს, აცხადებდა, რომ შეხვდა კარდაშს სამჯერ, როცა ის ხელმძღვანელობდა „დაიშის“ უსაფრთხოების აპარატს მოსულში. კარდაშს ეკავა „სახელწმიფო მოსამართლის“ თანამდებობა (ეკვივალენტური იუსტიციის მინისტრის) და ხელმძღვანელობდა ჯარის დეპარტამენტს (Diwan al-Jund) და სხვა დივანებს.⁸ ომარმა იცნო იგი ძველი ფოტოსურათით და დაადასტურა, რომ ის ნამდვილად აბდულაჰ კარდაშია. ომარმა აღნიშნა, რომ კარდაში მოგვიანებით სხვანაირად გამოიყურებოდა, მოიზარდა წვერი, დადიოდა ჩალმით და სამხედრო

⁷ მუადინი, მუაზინი (არაბ.: مُعَذِّن; ინგლ.: Muezzin) – მეჩეთის მსახური, რომელიც ასრულებს აზანს (არაბ.: أَذَان – განცხადება, შეტყობინება) ლოცვისკენ საყოველთაო მოწოდებას.

⁸ დივანი (მრ.: დავანინ; სპარს.: دیوان; ინგლ.: Divan, Diwan) – ნიშნავს უმაღლეს საკანონმდებლო ან აღმასრულებელ ორგანოს – უწყებას/სამინისტროს, არაერთ ისლამურ ქვეყანაში და ასევე ასეთი ორგანოს ხელმძღვანელის ტიტულს.

ფორმით. კარდაშს დავალებული ჰქონდა ორგანიზაციის დოქტრინის გასამყარებლად მოსულის აღიმათ ალ-ადჰამის კოლეჯის (al-Imam al-Adham College) კამპუსში, შეეკმნა მოსამართლეთა და სასულიერო პირების მომზადების ინსტიტუტი.

Falcons-ის ჩანაწერები აჩვენებს, რომ კარდაში კითხულობდა ლექციებს ინსტიტუტში, რომლის კოლეგა იყო (ნაშრომის პირველ ნაწილში მოხსენიებული, ავტ.) ალ-ბაღდადის მეორე მოადგილე **აბუ ალი ალ-ანბარი** (Abu Ali al-Anbari), ISIS-ის ერთ-ერთი წამყვანი ფიგურა.⁹ როცა 2015 წელს დაიწყო საერთაშორისო კოალიციის ოპერაციები (CJTF-OIR),¹⁰ არაერთი მაღალი რანგის „დაიშის“ წევრი იქნა ლიკვიდირებული. მათ შორის იყო ალ-ბაღდადის პირველი მოადგილე, **აბუ მუსლიმ ათ-თურქმანი** (Abu Muslim al-Turkmani),¹¹ რომლის მანქანა ავიაიერიშის შედეგად განადგურდა 2015 წლის აგვისტოში, ხოლო ალ-ანბარი, ჯიჰადის ვეტერანი, დაიღუპა ამერიკულ ჯარებთან შეტაკებაში, სირიიდან ერაყში მიმავალ გზაზე, 2016 წლის მარტში [7].

ომარის სიტყვებით, ამ ორი ტერორისტის გარდაცვალების შემდეგ, ალ-ბაღდადის არ ჰქონდა მეტი არჩევანი გარდა იმისა, რომ დაყრდნობოდა კარდაშს, რომლის ფართო რელიგიური ცოდნა, უსაფ-

რთხოების და ორგანიზაციულობის გამოცდილება, ხდიდა მას მეთაურის მოადგილის თანამდებობის შესაფერისს.

BBC-ის ჟურნალისტის თქმით, „დაიშის“ ერაყელ და უცხოურ ლიდერებს შორის მჭიდროდ გახეთქილება. 2014 წლის აგვისტოში, ISIS-ი მუშაობდა თავისი ტერიტორიების გაფართოებაზე და უტევდა მოსულიდან დასავლეთით მდებარე, ნაინავას პროვინციის ქალაქ სინჯარს, სადაც მოკლეს ათასობით ეზიდი, დაატყვევეს ქალები და რელიგიური კანონების დაცვის საბაზით შექმნეს ისეთი კრიზისი, რომლის გამომახილები დღესაც წარმოადგენს ერაყის ხელისუფლების დიდ საფიქრალს [6]. „დაიშის“ ლიდერებს შორის იყო უთანხმოება ეზიდი ქალების დამონებასთან დაკავშირებით, სადაც კარდაში, ორგანიზაციის უფრო ექსტრემისტ არაერაყელ ლიდერებთან ერთად, დაჟინებით მოითხოვდა ამის განხორციელებას.

ვინმე ალ-ჯაბური (Al-Jaburi), ალ-ბაღდადის პირადი კომპანიონი, მოწმე გახდა მწვავე კამათისა, სადაც ზემოხსენებული ალ-ბაღდადის მეორე მოადგილე ალ-ანბარი წინააღმდეგი იყო დამონების პოლიტიკის, განსაკუთრებით იმიტომ, რომ „დაიში“ იმყოფებოდა თავისი სიძლიერის ადრეულ სტადი-

⁹ **აბუ ალი ალ-ანბარი** (არაბ.: أبو علي الأنباري; ინგლ.: Abu Ali al-Anbari, 1957/59 – 2016 წწ.), იგივე **აბდ არ-რაჰმან მუსტაფა ალ-კადული** (ინგლ.: Abdulrahman Mustafa al-Qaduli), ან **აბუ ალა ალ-აფრი** (ინგლ.: Abu Ala al-Afri), ან **აბუ ალი კურდაშ ათ-თურქმანი** (ინგლ.: Abu Ali Qurdash al-Turkmani).

¹⁰ „დაიშის“ ტერორისტული ქმედებების საპასუხოდ, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებმა, აშშ-ს ხელმძღვანელობით შექმნეს შეიარაღებული ძალების გლობალური კოალიცია, რომელმაც 2014 წლის 17 ოქტომბერს დაიწყო „**ოპერაცია ურყევი სიმტკიცე**“ (ინგლ.: Operation Inherent Resolve, OIR). ამჟამად მისია ხორციელდება „**გაერთიანებული ერთობლივი ოპერატიული ჯგუფი – ოპერაცია ურყევი სიმტკიცის**“ (ინგლ.: Combined Joint Task Force – Operation Inherent Resolve, CJTF-OIR) მიერ, რომელშიც შედის კოალიციის 30-მდე წევრი ქვეყანა. CJTF-OIR კონსულტაციას უწევს და ეხმარება პარტნიორ ძალებს მანამ, სანამ ისინი დამოუკიდებლად, საბოლოოდ არ დაამარცხებენ „დაიშს“ ერაყისა და სირიის, რათა შეიქმნას პირობები უსაფრთხოების სფეროში გრძელვადიანი თანამშრომლობის ჩარჩოსთვის.

¹¹ **აბუ მუსლიმ ათ-თურქმანი** (არაბ.: أبو مسلم التركماني; ინგლ.: Abu Muslim al Turkmani), იგივე **ფადილ აჰმად აბდალაჰ ალ-ჰაიალი** (ინგლ.: Fadel Ahmed Abdullah al-Hiyali), ან **აბუ მუთაზ ალ-კურაში** (ინგლ.: Abu Mutaz al-Qurashi). მოკლულ იქნა 2015 წლის 18 აგვისტოს.

აზე და ასეთ ნაბიჯს შესაძლოა ცუდი შედეგები მოჰყოლოდა „დაიშის“ რეპუტაციისთვის. მაგრამ კარდაში შეუპოვარი იყო და ამტკიცებდა, რომ ასეთი ზომები გამართლებულია ისლამური სამართლით, ისტორიულად გამოიყენებოდა და არაფერია ცუდი იმაში, რომ აღდგენილიყო ტრადიცია. ალ-ჯაზურის სიტყვებით, საბოლოოდ ეზიდი ქალების დამონება დაამტკიცა ალ-ბაღდადიმ. ომარ-მაც დაადასტურა ალ-ჯაზურის სიტყვები.

ასეთის სახის უთანხმოებებმა გამოიწვია განხეთქილება ალ-ბაღდადის გარემოცვის ვიწრო წრეში, რომელსაც შემდგომ დაემატა „დაიშის“ სამხედრო და ტერიტორიული დანაკარგები. ალ-ბაღდადის ლიკვიდაციის შემდეგ, კარდაშის ახალ „ხალიფად“ გამოცხადებამ, დაპირისპირება და დებატები გამოიწვია „დაიშის“ რიგებში, ვინაიდან გაჩნდა კითხვები, რამდენად გამოდგებოდა ამ თანამდებობაზე ახალი ლიდერი.

განსაკუთრებით პრობლემას წარმოადგენდა კარდაშის ეთნიკური წარმომავლობა: არაბი იყო თუ თურქმენი? პასუხი განსაზღვრავდა მის უფლებას ასეთ თანამდებობაზე, ვინაიდან, „ხალიფა“ „დაიშის“ წესების და დოგმატის თანახმად, უნდა ყოფილიყო წინასწარმეტყველ მუჰამადის¹² სახლის შთამომავალი, ანუ კურაიშელთა ტომიდან.¹³

ქილანს ხელში ჩაუვარდა 1988 წელს გაცემული ახალგაზრდა კარდაშის მოწმობა, სადაც მითითებულია მისი მშობლების სახელი და გვარი, ხოლო დაბადების ადგილად ერაცის ჩრდილოეთით ქალაქი აშ-შურა, რომლის მოსახლეობა არაბულია. თუმცა კარდაშის მშობლების დაბადების ფაქტი აშ-შურაში, არ ამტკიცებდა იმას, რომ იგი არაბული წარმოშობისაა, მის წინაპრებს ადვილად შეეძლოთ ემიგრაცია ერაცის სხვა ადგილებიდან. და ზემოხსენებული ალ-მაჰალაბიას დასახლება. კი იყო აშ-შურას ადმინისტრაციული ერთეული იქამდე, სანამ ჰუსეინის რეჟიმმა მოახდინა პროვინციის რეკონსტრუქცია და გადააქცია ალ-მაჰალაბია ნაინავას პროვინციის ქვერაიონად [7].

ნაინავადან გენეალოგიის ექსპერტმა, ნიზარ ას-საადუნმა (Nizar al-Saadoun) ქილანთან საუბარში განაცხადა, რომ კარდაშის კლანის უმეტესობას, ალ-მაველას ნაინავიიდან – ალ-მაველა ალ-მაჰალაბიის ჩათვლით, არაბული წარმოშობა აქვთ – აბასიანთა კლანი ბურიშას (Abbasid Burisha) მემკვიდრეები არიან, რომლებიც თავის მხრივ მოდიან კურაიშელთა ტომ ბანუ ჰაშიმის კლანიდან (არაბ.: بنو هاشم; ინგლ.: Banu Hashim), საიდანაც იყო მოციქული მუჰამადი.

¹² წინასწარმეტყველ მუჰამადი (არაბ. مُحَمَّد; ტრანსლიტ.: მუჰამად; ინგლ.: Muhammad; დაბ. 570/571 წელს ქ. მექაში [ალ-მაქა] – გარდ. 632 წელს ქ. მედინაში [ალ-მადინა]) – არაბი რელიგიური, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, ისლამის ფუძემდებელი. ისლამური დოქტრინის თანახმად იყო წინასწარმეტყველი, ანუ არაბულად – ნაბი [არაბ.: نبي; ინგლ. Prophet; რუს.: Пророк] და მოციქული, ანუ არაბულად – რასულ [არაბ.: رسول; ინგლ.: The Messenger of God; რუს.: Посланник Бога]; ღმერთის – ალაჰის [არაბ.: الله; ალ-ლაჰ] მიერ არჩეული ადამიანი, წმინდა წერილის გადასაცემად და ალაჰის მიერ ზემოთაგონებული, ადამის, აბრაამის, მოსეს, იესოს და სხვა წინასწარმეტყველთა მონოთეისტური სწავლების ქადაგებისთვის.

¹³ კურაიში, კურაიშიტები/ყურაიშიტები (არაბ.: قريش) – ძველი ქალაქ მექას (ალ-მაქა) მმართველი კლანი (ტომი), ქააბას სიწმინდის მცველი. ამ ტომიდან მოდის წინასწარმეტყველ მუჰამადი, ყველა მართლმორწმუნე ხალიფა, უმაიანთა გვარი და ადრეული ისლამის საკვანძო მოღვაწეთა უმრავლესობა.

„მე გავიგე, რომ კარდაში ცდილობდა დაემტკიცებინა თავისი არაბული წარმომავლობა, იქამდე სანამ იყო 2015 წელს მოსულში, გენეალოგიის სპეციალისტის მეშვეობით, რომელიც მოგვიანებით გარდაიცვალა“, ამბობს ჟურნალისტი.

2020 წლის გაზაფხულამდე, აშშ-ისა და ერაყის ოფიციალური პირები თვლიდნენ, რომ „დაიშის“ ლიდერი თურქმენი იყო, მაგრამ შემდგომ გახდა ცნობილი, რომ სინამდვილეში იგი არაბული წარმომავლობისაა, როცა აშშ-მა გაამჟღავნა დოკუმენტები, რომლებიც მოიცავდა 2008 წელს პატიმრობაში ყოფნისას, მისი დაკითხვის სტენოგრამას.

„დაიშის“ და „ალ-კაიდას“¹⁴ ხელმძღვანელობის უმეტესობა წარმოშობით იყო ასეთი რაიონებიდან, განსაკუთრებით მეზობელი თალაფარიდან. ამ რეგიონში ასობით სოფელია, სახვადასხვა ეთნიკური და კონფესიური შემადგენლობით. ალ-მაჰალაბის მერი, აბდ არ-რაჰმან ჰასან ად-დავლა (Abdul Rahman Hassan al-Dawla) ამბობდა, რომ კარდაში იყო ცნობილი სუფიური,¹⁵ მშვიდობის მოყვარე ოჯახიდან. იგი თვლიდა, რომ ჯიჰადისტების აქ-

ტივობამ გავლენა მოახდინა კარდაშზე, რომელიც ბავშვობაში გადავიდა თალაფარში მამასთან ერთად, რათა გაეგრძელებინა სწავლა, შემდეგ კი მოსულში ჩააბარა უნივერსიტეტში. დოკუმენტები, რომელიც მიღებულ იქნა მოსულის უნივერსიტეტიდან, ადასტურებს, რომ კარდაში სწავლობდა ყურანის და ისლამის სპეციალობაზე, რომელიც წარჩინებით დაამთავრა 2000 წელს (არსებობს უნივერსიტეტის დიპლომის ასლი). გამოშვების შემდეგ კი მან გაიარა 18-თვიანი სამხედრო სამსახური ბაღდადის შემოგარენში, სადაც შეუერთდა კიდევ ჯიჰადისტურ დაჯგუფებებს.

თალაფარში ექსკურსიის დროს, მაიორმა აჰმადმა აჩვენა BBC-ის კორესპონდენტს ადგილები, სადაც ცხოვრობდა კარდაში, როცა გაგდებამდე, ადგილს აკონტროლებდა „ალ-კაიდა“ 2004–2005 წლებში. სწორედ მაშინ დაბრუნდა კარდაში მოსულში და მიიღო ისლამმცოდნეობის მაგისტრის ხარისხი და მალევე დაწინაურდა „ალ-კაიდას“ რიგებში, განსაკუთრებით 2006 წელს, „იორდანიელი ყასაბის“, აზ-ზარკავის¹⁶ მკვლელობის და მისი მემკვიდრის აბუ

¹⁴ **ალ-კაიდა** (არაბ.: **القاعدة**; ტრანსლიტ.: ალ-კაიდა; ინგლ.: Al-Qaeda ან al-Qa'ida – ბაზა, ფუნდამენტი, ფუძე, საყრდენი); სრული სახელწოდება „ალ-კაიდა ას-სულბა“ (არაბ.: **القاعدة الصلبة**; ინგლ.: Al-Qa'idah al-Sulbah – მტკიცე საფუძველი) საერთაშორისო ტერორისტული, ულტრარადიკალური, სალავიტური, ისლამისტური ორგანიზაცია. შეიქმნა 1988 წ. 11 აგვისტოს (ან 1980-იანი წწ.). ორგანიზაციის მიზანია ისლამურ ქვეყნებში „დიდი ისლამური სახალიფოს“ შექმნა. დაარსებიდან მოყოლებული მისი ლიდერი იყო N 1 საუდელი ტერორისტი **უსამა ბინ ლადინი** (Osama bin Ladin; 1957–2011 წწ.), 2011 წლიდან კი **აიმან აზ-ზავაჰირი** (Ayman al-Zawahiri; 1951–2022 წწ.). 1998 წელს კენიასა და ტანზანიის დედაქალაქების აშშ-ის საელჩოებში აფეთქებების მოწყობის შემდეგ „ალ-კაიდამ“ მსოფლიოში N 1 ტერორისტული ორგანიზაციის სტატუსი მოიპოვა. „ალ-კაიდა“ პასუხისმგებელი გახდა ტერაქტების დაგეგმვასა და განხორციელებაზე, მათ შორის აშშ-ში 2001 წ. 11 სექტემბრის ტერაქტების. ორგანიზაციის იმჟამინდელ დე-ფაქტო ლიდერად ითვლება ეგვიპტელი ტერორისტი, მეტსახელით **საიფ ალ-ადილი** ანუ „**მართლმსაჯულების მახვილი**“ (არაბ.: **سيف العدل**; ინგლ.: Saif al-Adel, ნამდვილი სახელი **მუჰამად სალავ ად-დინ ალ-ჰალიმ ზაიდან** [ინგლ.: Mohamed Salah al-Din al-Halim Zaidan]; დაბ. 1960/63).

¹⁵ **სუფიზმი**, **ათ-თასავუფი** (არაბ.: **التصوف**; რომანიზ.: Tasawwuf, მისტიციზმი/სულიერება) – მისტიკურ-ასკეტური მოძრაობა ისლამში, რომელიც მოიცავს სულიერი სრულყოფის სწავლებასა და პრაქტიკულ მეთოდებს, მიმართული ღმერთთან დაახლოებისთვის და მისი საიდუმლოებების გაგებისთვის.

¹⁶ **აბუ მუსაბ აზ-ზარკავი** (ინგლ.: Abu Musab al-Zarqawi; არაბ.: **أبو مصعب الزرقاوي**; 1966–2006 წწ. ნამდვილი სახელი **აჰმად ფადილ ან-ნაზალ ალ-ხალაილა** (ინგლ.: Ahmad Fadeel al-Nazal al-Khalayleh) – იორდანიელი ჯიჰადისტი, ტერორისტი.

უმარ ალ-ბაღდადის (Abu Omar al Baghdadi) მიერ „დაიშის“ ჩამოყალიბების შემდეგ [7].

2007 წელს, კარდაში, ცნობილი როგორც „პრო-ფესორი“ აჰმადი, დაინიშნა მთავარ რელიგიურ მოსამართლედ მოსულში. 2008 წლის დასაწყისში ამერიკელები თავს დაესხნენ კარდაშის რეზიდენციას მოსულში და დააკავეს იგი. Falcons Intelligence Cell-ის ჩანაწერების მიხედვით იგი ჩასვეს Camp Bucca-ში, სადაც მიანიჭეს ზემოხსენებული საიდენტიფიკაციო ნომერი 326175.

გავრცელებული მოსაზრების მიუხედავად, კარდაში არ შეხვედრია Camp Bucca-ში ალ-ბაღდადის, ვინაიდან უკანასკნელი გათავისუფლებული იყო უკვე 2004 წელს. რამდენიმე თვის განმავლობაში ამერიკელები აწარმოებდნენ კარდაშის დაკითხვას, რომლის მასალებზე წვდომა მოიპოვა ქილანმა, ერაციის დაზვერვის მეშვეობით. შესწავლილი მასალებიდან ჩანს, რომ კარდაში დაჟინებულად ამტკიცებდა, რომ ტერორისტულ ორგანიზაციას შეუერთდა 2007 წელს და დაინიშნა მოსამართლედ, როგორც კი მისი წევრი გახდა. მან ასევე განაცხადა, რომ იმავე წელს აირჩიეს ამირა აბუ უმარ ალ-ბაღდადის (Abu Omar al-Baghdadi) მოადგილედ.

მას შემდეგ რაც 2009 წელს აშშ-მა და ერაცმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას, რომელიც ამცირებდა აშშ-ის სამხედრო არსებობას ერაცში, კოალიციური ალიანსის ზედამხედველობის ქვეშ მყოფი ბევრი პატიმარი გაათავისუფლეს. გაურკვეველ ვითარებაში გამოუშვეს კარდაშიც. 2012 წელს მან აიღო მეორე პირადობის დამადასტურებელი მოწმობა, რომლის

ასლი ხელში ჩაუვარდა ქილანს, სადაც წინა ფოტოებთან შედარებით ცვლილებებია მის გარეგნობაში.

მაიორმა აჰმადმა განაცხადა, რომ როგორც კი გამოვიდა ციხიდან, კარდაში შეუერთდა ალ-ბაღდადის, რომელიც სათავეში ჩაუდგა ორგანიზაციას აბუ უმარის მკვლელობის შემდეგ.

კარდაშმა ომებით დაუძლურებული, ნახევრად დაშლილი ორგანიზაცია მიიღო მემკვიდრეობით. ათი ათასობით ISIS-ის ბოვეიკი ან მოკლული, ან დატყვევებული იყო ერაციისა და სირიის ციხეებში. დამარცხებამდე დაჯგუფება ცდილობდა შიდა და პირისპირებების აღმოფხვრას, რომელიც გამოწვეული იყო ასობით უცხოელი წევრის უკმაყოფილებით, რომლებიც აპროტესტებდნენ ალ-ბაღდადის არასაჯარო ლიდერობას.

ალ-ბაღდადისთან დაახლოებულ გავლენიან ფიგურებს შორის, იყო ჰუსამ ნაჯი (Hussam Naji), BBC-ს სტატიის გამოქვეყნების მომენტში Falcons Intelligence Cell-ის პატიმარი.

როცა ჟურნალისტი შეხვდა მას მკაცრი რეჟიმის ციხეში ბაღდადთან ახლოს, ნაჯი უკვე დასუსტებული გამოიყურებოდა. იგი დააკავეს რამდენიმე კვირაში, მას შემდეგ, რაც „დაიშმა“ მოსულზე დამყარა კონტროლი. მანამდე იგი რელიგიური მოღვაწე იყო ქალაქ ალ-ფალუჯაში, რომელიც IS-ის კონტროლის ქვეშ იყო იმ დროს. მართალია ნაჯი თავს არიდებდა კარდაშის შესახებ კითხვებზე პასუხს, მაგრამ ალ-ბაღდადის მემკვიდრედ კარდაშის არჩევასთან დაკავშირებით, მანაც დაადასტურა, რომ არჩევანი არ იყო ერთსულოვანი და მისი და-

იყო ისლამისტური ტერორისტული ორგანიზაცია „ალ-კაიდა ერაცში“ (არაბ.: *القاعدة في العراق*; ინგლ.: Al-Qaeda in Iraq, AQI) ლიდერი, მოკლეს 2006 წლის 7 ივნისს, სარაკეტო თავდასხმის შედეგად.

ნიშვნის მოწინააღმდეგე უფრო მეტი იყო, ვიდრე მომხრე.

ნაჯის თქმით, სახალიფოს გამოცხადების მომენტს ყველა ელოდა. ნაჯი ამას იმით ხსნის, რომ სახალიფო არ იყო თვითმიზანი, ეს უფრო იყო ნაბიჯი, რომელიც უნდა მიღწეულიყო მესიის (მაჰდის) გამოჩენამდე „ჟამთა აღსასრულს“, რომელიც გაავრცელებდა სამართლიანობას, ჭეშმარიტ ისლამს, სამყაროს მოაცილებდა ბოროტებას და უსამართლობას.

FIC-ის თანახმად კარდაში მუშაობდა ახალი სტრუქტურის ჩამოყალიბებაზე, „რწმუნებულ კომიტეტთან“ (Delegated Committee) თანამშრომლობით, რომლის შემადგენლობაში შედიოდა: კარდაშის მოადგილე, კომიტეტის ხელმძღვანელი – სამი ჯასიმ მუჰამად ალ-ჯაბური (Sami Jasim Muhammad al-Jaburi, იგივე ჰაჯი ჰამიდი [Hajji Hamid]); ბაშარ ხატაბ ას-სუმაიდი (Bashar Khattab al-Sumaide'i, იგივე ჯაჰი ზაიდი [Hajji Zaid]) და თაისირი (Taysir), სამხედრო ოლქების მეთაურების ჯგუფთან ერთად, რომელთა უმეტესობა ერაყელი იყო. კომიტეტი ცდილობდა ორგანიზაციის რესტ-

რუქტურიზაციას, ტაქტიკით – ადგილების მონაცვლეობა, უსაფრთხოებიდან გამომდინარე [7].

მაიორმა აჰმადმა განმარტა, რომ „დაიში“ დაუბრუნდა დეცენტრალიზებულ მიდგომას, მცირე უსაფრთხოების ქვედანაყოფების მეშვეობით, რომელიც ერაყში ცნობილი იყო როგორც „მეკავშირე“ (Rabtas/Connectors). ისინი იმყოფებოდნენ რაიონებში, სადაც სამუშაოდ იკრიბებოდნენ კონსპირაციულ ბინებში, ე. წ. Madafat-ებში (Safe Houses).

„ისლამური სახელმწიფოს“ სტრატეგია იყო შიიტების ჩათრევა კონფესიათაშორისი ძალადობის ციკლში, რელიგიურ სიწმინდეებზე დარტყმების განხორციელებით, ამასთან ერთად – უსაფრთხოების ძალების, სხვა სუნიტური¹⁷ დაჯგუფებების გამოფიტვა სპორადული ომებით, დაუძლურებამდე, რათა ყოფილიყო გარანტია, რომ არ ჩამოყალიბდებოდა რაიმე სუნიტური გასამხედროებული რაზმები.¹⁸ სირიის უდაბნოში, მდ. ეფრატისა და დასავლეთით, სადაც ისინი ჯერ კიდევ აკონტროლებენ გარკვეულ ტერიტორიებს, სადაც სირიისა და რუსეთის არმიები და ზოგიერთი შიიტური დაჯ-

¹⁷ **სუნიტები** არიან „სუნას“ (არაბ.: **سنة**; ტრანსლიტ.: სუნნა – ჩვეულება, მაგალითი) მიმდევრები, რომლებიც უწოდებენ საკუთარ თავს „თემის თანხმობის და სუნას ხალხს“ (არაბ.: **أهل السنة والجماعة**; ტრანსლიტ.: აჰლ ას-სუნა ვა ალ-ჯამაათ). სუნიზმის მიმდევრები ყურანთან ერთად აღიარებენ სუნას – მუსლიმურ წმინდა თქმულებას, რომელიც ასახავს წინასწარმეტყველ მუჰამადის ცხოვრებას, როგორც მაგალითი და სახელმძღვანელო მუსლიმური თემისთვის (უმმა) ყურანის შემდეგ. სუნიზმი ყველაზე გავრცელებული, ორთოდოქსალური მიმართულებაა ისლამში, მუსლიმების 85–90% მსოფლიოში სუნიტია. პოლიტიკური მეცნიერებების ტერმინოლოგიით, სუნიტები არიან ცენტრისტები, ანუ ისინი ვინც არ ვარდებიან უკიდურესობაში და უმრავლესობის ინტერესებს იზიარებენ. ასეთმა მიდგომამ საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში გახადა სუნიზმი პოპულარული მიმართულება ისლამში. სუნიტების დამახასიათებელი ნიშანია ხელისუფლების არჩევითობის დოქტრინა. შიიტებისგან განსხვავებით, ირჩევენ სასულიერო ლიდერს მუსლიმური თემიდან.

¹⁸ **ერაყის შვილები** (არაბ.: **أبناء العراق**; რომანიზ.: Abnā' al-Īraq; ინგლ.: Sons of Iraq) – ცნობილია სხვადასხვა სახელწოდებით, როგორიცაა: „**სუნიტური გამოღვიძების მოძრაობა**“ (ინგლ.: Sunni Awakening movement) ან Anbar's Salvation, National Council for the Awakening of Iraq, Sahwa Sunni Militia, Sunni Salvation movement. წარმოადგენდა ერაყის ალ-ანბარის პროვინციის ტომთა შეიხების კოალიციას, ასევე სადამ ჰუსეინის ყოფილი სამხედრო ოფიცრების 2005 წლის გაერთიანებას, სტაბილურობის შესანარჩუნებლად. მათ თავდაპირველად აშშ აფინანსებდა. 2012 წლის 6 ივნისისთვის ჯგუფის 70 000 წევრი გაერთიანდა ერაყის უსაფრთხოების ძალებში ან მიენიჭა სამოქალაქო პოზიციები. 2013 წლისთვის Sons of Iraq-ი პრაქტიკულად აღარ არსებობდა, „ისლამური სახელმწიფო“ კი ეწეოდა სუნიტური ტომების ლიდერების და მათი ნარჩენების განადგურების კამპანიას.

გუფება მოქმედებდა, თავდასხმები უფრო დაუნდობელი იყო და ხშირად საათობით გრძელდებოდა. ასეთი თავდასხმები ხშირად იწვევდა დიდ მსხვერპლს. იმავდროულად, ISIS-ის უჯრედებს ევფრატის აღმოსავლეთით, სადაც კოალიცია მოქმედებდა, ძირითადად მიზანში ამოღებული ჰყავდათ არაბული ტომების ლიდერები, რომლებიც შემჩნეული იყვნენ SDF-თან¹⁹ თანამშრომლობაში, განსაკუთრებით დაირ აზ-ზურის, ჰასაქას და არ-რაკას პროვინციებში.

ერაყში, ISIS-ის თავდასხმები უსაფრთხოების ძალებზე მიმდინარეობდა დიალას, სალაჰ ად-დინის, ქირქუქის, ნაინავიას და ანბარის პროვინციებში. ეს თავდასხმები, როგორც წესი, ელვისებურად ხდებოდა და ძალოვნებს რეაგირების მცირე საშუალებასაც კი არ აძლევდნენ. თავდასხმები მიმართული იყო კლანების ლიდერთა წინააღმდეგ, რომ-

ლებიც, სავარაუდოდ, თანამშრომლობდნენ უსაფრთხოების ძალებთან.

ასევე იყო შეტაკებები შიიტურ „სახალხო მობილიზაციის ძალებთან“²⁰, რომლებიც იქ გააქტიურდნენ ISIS-თან ომის ოფიციალური დასრულების შემდეგ. პენტაგონის შეფასებით ორივე ქვეყანაში თავისუფლად დათარეშობდა „დაიშის“ 10 ათასი ბოვეიკი.

როგორც ერაყის კონტრტერორისტული სამსახურის (Iraqi Counter Terrorism Service) მეთაურმა, გენერალ-ლეიტენანტმა აბდ ალ-ვაჰაბ ას-საადიმ (Lt. Gen. Abdul Wahab al-Saadi), ჟურნალისტს განუცხადა, დარჩენილი ბოვეიკები იმალებოდნენ უდაბნოსა და ტყეებში. საადიმ დაამატა, რომ მათ ჰქონდათ დეტალური ინფორმაცია „დაიშის“ ახალ ლიდერზე, მაგრამ იგი უკვე აღარ იყო საფრთხე, ვინაიდან ორგანიზაციის დაკავებული წევრები

¹⁹ სირიის დემოკრატიული ძალები (არაბ.: *قوات سوريا الديمقراطية*; ქურთ.: *Hêzên Sûriya Demokratîk*; ინგლ.: *Syrian Democratic Forces, SDF*) – სამხედრო ალიანსი, რომელიც შეიქმნა 2015 წლის 10 ოქტომბერს, კოალიციური ძალების მხარდაჭერით, ISIS-ის წინააღმდეგ საბრძოლველად. SDF-ის ბირთვს წარმოადგენენ ქურთული „სახალხო თავდაცვის“ (ინგლ.: *People's Defense Units* ან *People's Protection Units*; ქურთ.: *Yekîneyên Parastina Gel, YPG* და „ქალთა დაცვის“ (ინგლ.: *Women's Protection Units, YPJ*) რაზმები. მის შემადგელობაში ასევე შედიოდა სირიის ოპოზიცია, ასირიელები, თურქმენული შეიარაღებული რაზმები. მოქმედებენ სირიის ჩრდილოეთ რეგიონებში.

²⁰ ალ-ჰაშდ აშ-შააბი (სახალხო მობილიზაციის ძალები; არაბ.: *الحشد الشعبي*; ინგლ.: *Popular Mobilization Forces (PMF)*, იგივე *People's Mobilization Committee (PMC)* ან *Popular Mobilization Units (PMU)*). ერაყის ძალოვანი სტრუქტურების მიერ შექმნილი ქოლგა-ორგანიზაცია, რომელიც შედგება დაახლოებით 67 შეიარაღებული ფრაქციისაგან და მოიცავს 128 ათასამდე მებრძოლს, ძირითადად დაკომპლექტებული შიიტური დაჯგუფებებით, სადაც ასევე შედიან მუსლიმ-სუნიტების, ქრისტიანების და ეზიდების რაზმები. თუმცა ერაყის ყოფილი პრემიერის (2014–2018 წწ.) ჰაიდარ ალ-აბადის (ინგლ.: *Haider Jawad Kadhim al-Abadi*, დაბ. 1952) გამოცხადებით, სინამდვილეში PMF-ს დაახლოებით 60 ათ. მებრძოლი ჰყავდა, დანარჩენი კი „მოჩვენება ჯარისკაცია“. PMF ფორმირებული იქნა „დაიშის“ წინააღმდეგ საბრძოლველად, ერაყის შსს-ს ეგიდით 2014 წლის ივნისში. *National Interest*-ის მონაცემებით, ბოვეიკთა 80%-ი მხარდაჭერილია საზღვარგარეთიდან, ირანის ელიტური „ისლამური რევოლუციის გუშაგთა კორპუსის“ (IRGC) მიერ, ზოგიერთი მისი ხელმძღვანელი კი აშშ-ში ტერორისტადაც არის მიჩნეული.

დაჯგუფებას ეწოდა ახალი „ერაყის რესპუბლიკური გვარდია“ (ინგლ.: *Iraqi Republican Guard*), მას შემდეგ, რაც 2018 წელს სრულად მოხდა მისი რეორგანიზაცია, პრემიერის ჰაიდარ ალ-აბადის მიერ. ამ ორგანიზაციის წევრებს, რომლებიც ხშირად თვითნებურად მოქმედებენ, ბევრი ადანაშაულებს ძალადობაში და კონფესიათაშორის შუღლის გაღვივებაში. ასე 2019–2021 წლებში ერაყის სამოქალაქო პროტესტების დროს PMF-ი ბრალდებულ იქნა მრავალი პროტესტანტის და აქტივისტის დაჭრასა და მკვლელობაში, რომლებიც ითხოვდნენ საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას ქვეყანაში და ირანის გავლენისგან განთავისუფლებას. თავდაპირველად PMF-ში შედიოდა შვიდი ძალა, ესენია: *Badr Organization*, *Asa'ib Ahl al-Haq*, *Kata'ib Hezbollah*, *Kata'ib Sayyid al-Shuhada*, *Harakat Hezbollah al-Nujaba*, *Kata'ib al-Imam Ali*, *Kata'ib Jund al-Imam*.

აცხადებდნენ, რომ მათ შეჰფიცეს „მოჩვენებას“. ყოველთვის, როცა მათ ლიდერზე ეკითხებოდნენ დაკითხვაზე, ამბობდნენ, რომ არც კი იციან თუ როგორ გამოიყურება.

თუმცა, მაიორი აჰმადი ირწმუნებოდა, რომ ასე იყო მხოლოდ კარდაშის ალ-ბაღდადის მემკვიდრედ არჩევიდან პირველი რამდენიმე თვის განმავლობაში, როცა კომუნიკაციაში დაბრკოლებებმა გამოიწვია „ბაიათის“²¹ მიღების შეფერხება. ISIS-ის ლიდერებმა ვერ შეძლეს რეგიონული და საერთაშორისო ძალების სათანადოდ შეფასება და დამარცხების მიუხედავად ბევრი დატყვევებული ტერორისტი ამტკიცებდა, რომ სახელმწიფოს იდეა და ისლამური სახალიფოს გაჩენა, რომელიც დაარსდა სირიასა და ერაყში, მაგრამ დაინგრა გლობალური ძალისხმევის შედეგად, გავრცელდა მთელ ისლამურ სამყაროზე აღმოსავლეთ აზიიდან დასავლეთ აფრიკამდე. კარდაშის ხელმძღვანელობით კი, ორგანიზაცია იმყოფებოდა გადამზადების და რევიზიის მდგომარეობაში, მის რიგებში თითქმის 10 ათ. ბოევიკით [7].

2. აბდულაჰ კარდაშის ვინაობის სხვა ვერსიები

უამრავი ურთიერთგამომრიცხავი ინფორმაციის ფონზე, ცნობილი ერაყელი მკვლევრის, ჰიშამ ალ-

ჰაშიმის²² მოსაზრებები ეწინააღმდეგებოდა სხვა ექსპერტების პოზიციას იმასთან დაკავშირებით, რომ კარდაში ის პიროვნებაა, რომელიც აირჩიეს ახალ ხალიფად.

2020 წლის 18 მაისს, ერაყის არმიას ახალი დაწყებული ჰქონდა სამხედრო ოპერაცია ISIS-ის დარჩენილი ელემენტების გასანადგურებლად ანზარის, ნაინავიის და სალადინის უდაბნოს რაიონებში, სირიასთან საზღვრამდე გასწვრივ, როცა მნიშვნელოვან წარმატებას მიაღწიეს [13].

ერაყელმა სამხედროებმა „ისლამური სახელმწიფოს“ ერთ-ერთი ლიდერი დააკავეს, რომელიც თავდაპირველად იდენტიფიცირებულ იქნა როგორც „დაიშის“ მოქმედი მეთაური **აბუ იბრაჰიმ ალ-კურაში** (Abu Ibrahim al-Qurashi), მაგრამ მოგვიანებით ერაყის ძალოვნებმა დააზუსტეს, რომ დაკავებული სინამდვილეში იყო „დაიშში“ „პროფესორად“ ცნობილი **აბდ ან-ნასირ კარდაში** (Abdel Nasser Qirdash), ან **ჰაჯი აბდულ ნასირ კარდაში** (Hajji Abdul Nasser Qardash) პოტენციური მემკვიდრე [3].

იგი ასევე ცნობილი იყო სახელით **ტაჰა აბდ არ-რაჰიმ აბდ ალ-ლაჰ ბაქრ ალ-ღასან ალ-მაქნი ჰაჯი აბდ ან-ნასირ კარდაში**,²³ იგივე **აბუ მუჰამადი** (Abu Muhammad), იგივე **აბუ აბდ არ-რაჰმან აშ-შამი** (Abu

²¹ **ბაიათი** (არაბ.: **بيعة**; ინგლ.: Bayat) – არაბული ტერმინი, რომელიც ნიშნავს ერთგულებაზე ფიცის დადებას, შეთანხმებას, დოკუმენტს ახალი ლიდერის მხარდაჭერის შესახებ, ასევე, ისლამურ ქვეყნებში საკონსტიტუციო-სამართლებრივ შეთანხმებას.

²² **ჰიშამ (ჰაშიმი) ალ-ჰაშიმი** (არაბ.: **هشام الهاشمي**; ინგლ.: Hisham/Husham al-Hashimi, 1973–2020 წწ.) – ცნობილი ერაყელი ისტორიკოსი და მკვლევარი უსაფრთხოების დარგში, ექსტრემისტული დაჯგუფებების ექსპერტი, მთავრობის მრჩეველი ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ალ-ჰაშიმი სასიკვდილოდ დაჭრეს 2020 წლის 6 ივლისს სახლთან ბაღდადში, მოტოციკლეტიდან უცნობმა ბოევიკებმა. BBC-ს გამოძიების თანახმად მკვლევარის მკვლელობასთან დაკავშირებული იყო პროირანული დაჯგუფება Kata'ib Hezbollah-ი (PMF-იდან გამოსული; არაბ.: **كتائب حزب الله**, ღმერთის პარტიის ბრიგადები). მისმა მკვლელობამ მთელი საზოგადოება შეძრა ახლო აღმოსავლეთში.

²³ **ტაჰა აბდ არ-რაჰიმ აბდ ალ-ლაჰ ბაქრ ალ-ღასან ალ-მაქნი ჰაჯი აბდ ან-ნასირ კარდაში** (ინგლ.: Taha Abdel Rahim Abdallah Bakr Al-Ghassani Al-Makni Hajji Abdul Nasser Qardash; არაბ.: **طه عبد الرحيم عبد الله بكر الغساني المكنى حجي عبد الناصر قرداش**) – ამ სახელს ადასტურებდნენ ქურთული SDF-ის ძალების წარმომადგენლები.

Abdel-Rahman al-Shami), იგივე **აბუ აბდ არ-რაჰიმი** (Abu Abdel-Rahim), ან **ჰაჯი აბდულაჰ ალ-აფარი** (Hajji Abdullah al-Afari) [23]. აღნიშნული პიროვნება დაიბადა 1967 წელს თალაფარში და ცხოვრობდა მოსულის მუშარაფას (Musharafah) რაიონში [10], სხვა მონაცემებით მოსულის ჰაი მშაირფაში (Hayy Mshayrfah) [14].

21 მაისს, ერაყის ეროვნულმა სადაზვერვო სამსახურმა (Iraqi National Intelligence Service, INIS) დააზუსტა, რომ კარდაში პასუხისმგებელი იყო საბრძოლო მომწამლავი იპრიტის, იგივე მდოგვის აირის (Sulfur mustard Gas) დამზადებაზე და ასრულებდა მნიშვნელოვან როლს „დაიშის“ ფრაქციებსა და სხვა ტერორისტულ დაჯგუფებებს შორის მოლაპარაკებებში. INIS-მა ასევე გაავრცელა გამხდარი და მოღუშული კარდაშის ფოტო [3].

თუმცა არსებობდა ცნობები, რომ შესაძლოა კარდაში თავდაპირველად დაკავებული იყო სირიაში 2019 წელს, ქურთული ძალების მიერ, რომელიც გადასცეს ერაყელებს 2020 წლის მაისში. არაბული წყაროებით, სირიის SDF-მა რამდენიმე თვით გააჩერა ალ-ბაღუზში²⁴ ბრძოლების დროს დატყვევებული კარდაში და შემდეგ გადასცა ერაყის ძალოვნებს [14]. ამასთან ერთად, კარდაშის დაკავება ბაღდადმა გამოაცხადა გადაცემიდან ორი კვირის შემდეგ. გამოდის, რომ დაკავებულს ორი კვირა ინახავდნენ

პოლიტიკურად მოტივირებული უფრო სასარგებლო მომენტისთვის – კარდაშის დაპატიმრებაზე განცხადება გავრცელდა რამდენიმე კვირაში მას შემდეგ, რაც მუსტაფა ალ-ქაზიმი²⁵ გახდა ქვეყნის პრემიერი, რომელიც დაპირდა საზოგადოებას, რომ ერთხელ და სამუდამოდ ამოძირკვავდა „ისლამურ სახელმწიფოს“ [11].

ალ-კარდაშის დაკავების შემდეგ, Al-Arabiya-სთან საუბარში კარდაშმა აღნიშნა, რომ ISIS-ის ხელისუფლებამ ალ-ბაღდადის თხოვნით გადახედა დაჯგუფების იდეებს: „განხორციელდა ისლამური სახელმწიფოს მასობრივი გადაფასება, მას შედეგად მან დაკარგა ფართო ტერიტორიები, მათ შორის ქუბანი და სხვა რაიონები. ჩვენ ვიყავით სამნი, მე (კარდაში), უმარ ალ-ფურკანი (Omar al-Furkan) და აუბ რაქავი (Ayoub Rakawi), რომლებიც ვისხედით ხელმძღვანელობასთან, რომ გადაგვეხედა ჩვენი ნაბიჯებისთვის“. სპეცსამსახურის განცხადებაში ნათქვამი იყო, რომ „კარდაშს ეკავა სხვადასხვა ხელმძღვანელი თანამდებობა ორგანიზაციაში აზ-ზარკავის დროიდან მოყოლებული, ასევე მეთაურობდა ბრძოლებს ალ-ბაღუზში [15]. კარდაში ასევე იყო „დაიშის“ უსაფრთხოების ძალების უფროსი სირიასა და ერაყში. მისი მეტსახელი იყო **ჰაჯი აბდ ან-ნასირ ალ-ირაკი** (Haji Abdel Nasser al-Iraqi).

²⁴ **ალ-ბაღუზ ფაუკანი** (არაბ.: **الباغوز فوقاني**; ინგლ.: Al-Baghuz Fawqani, ქალაქი სირიაში, ალ-ბუქამალის რაიონში, დაირ აზ-ზურის პროვინციაში). 2019 წლის 9 თებერვალს, ქურთულმა SDF-მა, საერთაშორისო კოალიციის (CJTF-OIR) მხარდაჭერით და აშშ-ის ხელმძღვანელობით, დაიწყო საბოლოო შეტევა ბაღუზის ასაღებად, „ისლამური სახელმწიფოს“ მიერ დაკავებული ტერიტორიის ბოლო ბასტიონზე.

²⁵ **მუსტაფა ალ-ქაზიმი** (არაბ.: **مصطفى الكاظمي**; ინგლ.: Mustafa al-Kadhimi ან Mustafa al-Kadhimy, იგივე **მუსტაფა აბდ ალ-ლატიფ მიშათათ** (ინგლ.: Mustafa Abdul Latif Mishatat) – ბრიტანელ-ერაყელი პოლიტიკოსი, იურისტი, ჟურნალისტი, მწერალი და ყოფილი დაზვერვის ოფიცერი. ერაყის პრემიერი (2020–2022 წლებში). მუშაობდა მასმედიაში მიმოძიებულად, INIS-ის დაზვერვის სამსახურის დირექტორად (2016–2020 წწ.) და საგარეო საქმეთა მინისტრად მცირე ხნით 2020 წელს.

გაეროს თანახმად, მისი ნამდვილი სახელი (და-დასტურების ნაკლები ხარისხით), იყო **ტაჰა ალ-ხუ-ვაითი** (Taha al-Khuwayt). ის იყო ერაყელი თურქ-მენი, რომელიც დაიბადა 1965/69 წლებში ქალაქ თალაფარში, ნაინავას პროვინციაში. მისი კავშირი კურაიშიტთა ტომთან გაურკვეველი იყო, კონტრექსტრემისტული პროექტის European Eye on Radicalization (EER)-ის მიხედვით.

2018 წლის სახელმწიფო დეპარტამენტის ცნობაში, ნათქვამი იყო, რომ აბდ ან-ნასირს „ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში „ეკავა სირიაში „დაიშის“ სამხედრო ამირას თანამდებობა, და ასევე იყო – ალ-მასრულელებელი ორგანოს „რწმუნებული კომიტეტის“ თავმჯდომარე, რომელიც პასუხისმგებელი იყო ბრძანებების გამოცემასა და დაგეგმარებაში, დაკავშირებული „დაიშის“ სამხედრო ოპერაციებთან, გადასახადების აკრეფასთან, რელიგიურ პოლიციასთან, და ასევე კომერციულ და უსაფრთხოების ოპერაციებთან [23].

იმავედროულად, „დაიშის“ შიგნით, კარდაშის გადაწყვეტილებები ყოველთვის წინააღმდეგობას აწეებოდა. ყველაზე ცნობილი შემთხვევა, მისი სახელით გამოქვეყნებული ფათვას²⁶ გაუქმება. „რწმუნებული კომიტეტის“ ხელმძღვანელის რანგში, 2017 წლის მაისში, მან ხელი მოაწერა ფათვას, რომელიც აფართოებდა ერესის (მწვალებლობა)

განმარტებას და „ცრუ მორწმუნეთა“ სიას, რაც გახდებოდა შარიათის სასამართლოების მიერ სიკვდილით დასჯის საფუძველი [13], [23].

კარდაშმა შეასრულა მნიშვნელოვანი როლი იმაში, რომ დაარწმუნა ალ-ბაღდადი გაეფართოებინა საქმიანობა სირიაში სამოქალაქო ომის დაწყების დროს. შედეგად ალ-ბაღდადიმ გააგზავნა ის სირიაში, რომ მას გაეხსნა იარაღის და ასაფეთქებელი ნივთიერებების წარმოების ქარხნები და ხვდებოდა ალ-ბაღდადის ოპერაციების კოორდინაციისათვის.

სახალიფოს გამოცხადების შემდეგ 2014 წლის ივლისში იგი დაწინაურდა და ალ-ბაღდადის ბრძანებით დაინიშნა ალ-ბარაქას (დაირ აზ-ზური) ოლქის მმართველად და „დაიშის“ ოფიციალური პრეს-სპიკერის აბუ მუჰამად ალ-ადნან აშ-შამის (Abu Muhammad al-Adnani al-Shami) თანაშემწედ.²⁷ ალ-ადნანის მკვლელობის შემდეგ კი, 2016 წლის 30 აგვისტოს დაინიშნა „დაიშის“ „რწმუნებული კომიტეტის“ ამირად და ალ-ბაღდადის მოადგილედ [10].

იგი ასევე ცნობილი იყო, როგორც „დაიშის“ უსაფრთხოების სამსახურის ხელმძღვანელი და დაჯგუფების ტერორისტული უჯრედების კოორდინატორი ჩრდილოეთ აფრიკასა და ევროპაში. კარდაში ასევე პირადად კურირებდა ტერორისტი-თვითმკვლელების შერჩევას და მათი ოპერაციების ჩატარებას „დაიშისთვის“ [31]. კარდაში ხელმძღვანე-

²⁶ **ფათვა** (არაბ.: **فتوى**; რომანიზ.: **Fatwā**) – ისლამში საღვთისმეტყველო გადაწყვეტილება ამა თუ იმ საკითხზე, რომელიც გამოაქვს მუფთის (არაბ.: **مفتي**; ინგლ.: **Mufti**) – მუსლიმთა უმაღლესი რანგის სასულიერო პირი. მუფთი უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილებები რელიგიურ-სამართლებრივ საკითხებზე და მისცეს განმარტებები შარიათის გამოყენებაზე. მისი გადაწყვეტილება (ფათვა) ეფუძნება კონკრეტულ ქვეყანაში გავრცელებულ ისლამის მიმართულებას (სუნიზმი, შიიზმი და ა. შ.) რელიგიურ-სამართლებრივ კანონებს (ფიკჰს), ასევე შარიათის სკოლას (მაზჰაბს), ფაიჰს (კანონმდებელი-ღვთისმეტყველი) ან ალიმს (სწავლულს), დაფუძნებული ისლამის პრინციპებზე. მუსლიმური იურიდიული ფათვა ისლამური სამართლის ნორმატიულ-სამართლებრივი წყაროა.

²⁷ **აბუ მუჰამად ალ-ადნანი აშ-შამი** (არაბ.: **أبو محمد العدناني الشامي**; ინგლ.: **Abu Muhammad al-Adnani al-Shami**, დაბ. 1977), იგივე **ტაჰა სუბჰი ფალაჰა** (ინგლ.: **Taha Subhi Falaha**) – IS-ის მეთაური, პრეს-სპიკერი, მოკლული 2016 წლის 30 აგვისტოს.

ლობდა მომწამლელი მდოგვის აირის გამოყენებას ერაყის ჯარების წინააღმდეგ. მეთაურობდა „დაიშის“ ჯარების შეტევას ქუბანში, პალმირაში (თადმურში) და ბოლოს მონაწილეობდა სირიაში „დაიშის“ ბოლო ფორპოსტის, ბალუზის დაცვაში, რის შედეგად, 2019 წლის 23 მარტს ტყვედ ჩაბარდა [32].

უსაფრთხოების საკითხებში ერაყის ექსპერტმა, ფადჰილ აბუ რადიფმა (Fadhil Abu Ragheef) დაწერა, რომ კარდაში ყოფილა ქალაქ მოსულის იმამ ალ-ადჰამ აბუ ჰანიფა ან-ნუმანიის კოლეჯის (College of Imam Al-Adham Abu Hanifa Al-Nu'manin) კურსდამთავრებული ... მისი თქმით, „კარდაშის მამა იყო მჭევრმეტყველი ორატორი, ხოლო თვითონ სასტიკი, ადამიანი ავტორიტარი და ექსტრემისტი...“ [2].

ჰიშამ ალ-ჰაშიმის მსგავსად, სხვა ექსპერტებიც უარყოფდნენ, რომ კარდაში გახდა „დაიშის“ მმართველი. რიტა კაცმა (Rita Katz), ტერორიზმის ექსპერტმა და SITE Intelligence-ის თანადამფუძნებელმა აღნიშნა, რომ ზემოხსენებული Amaq-ის განცხადება ყალბია, ვინაიდან ჩვეულებრივ „დაიშის“ მედიაურუპორი იყენებდა განსხვავებულ შრიფტს:

„#Baghdadi-ის გუმინდელი გამოსვლა, #Amaq-ის ყალბი სტატიების გაგრძელებაა „დაიშის“ ლიდერის ახალი მემკვიდრის შესახებ. ინფორმაცია ალ-ბაღდადის შესახებ #Wikipedia-ს გვერდზეც მოხვდა. მოდი გავერკვეთ ერთ რამეში: Amaq-ის შეტყობინება იყო ყალბი და ისტორიები მცდარი. მიაქციეთ ყურადღება საკვანძო განსხვავებებს Amaq-ის ყალბ შაბლონებსა და რეალურ შაბლონებს შორის. ყალბ ინფორმაციაში სიტყვები წვრილი, თანაც სხვა შრიფტითაა დაწერილი ...“ [27].

სავარაუდოდ ყალბი განცხადება კვლავ გამოჩნდა 2019 წლის ოქტომბერში, ალ-ბაღდადის გარდაცვალების შემდეგ, რომელიც გაავრცელა ზოგიერთმა დასავლურმა მედიამ, მათ შორის Newsweek-მაც. რამდენიმე დღეში, 31 ოქტომბერს, „დაიშმა“ წარმოადგინა აბუ იბრაჰიმ ალ-ხაშიმი ალ-ყურაში (Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi) როგორც ალ-ბაღდადის მემკვიდრე [16].

ალ-ბაღდადის ლიკვიდაციიდან მეორე დღეს, Fox News-ის სტატიაში დასახელდა რამდენიმე პირი, რომლებიც სავარაუდოდ უნდა გამხდარიყვნენ ალ-ბაღდადის მემკვიდრე. მათ შორის იყო Professor/Destroyer აბუ აბდულაჰ კარდაში (Abu Abdullah Qardash), რომელსაც ალ-ბაღდადი ამზადებდა ISIS-ის ლიდერობისთვის, და სულ უფრო მეტ ხელისუფლებას აძლევდა სადამ ჰუსეინის ყოფილ ოფიცერს [29].

ინფორმაციას ალ-ბაღდადის მიერ თავის მემკვიდრედ კარდაშის დასახელებას, ზემოხსენებულ რიტა კაცთან და ჰიშამ ალ-ჰაშიმთან ერთად, ჯიჰადიზმის საკითხებში ექსპერტი, აიშან ჯავად თამიმი (Aymenn Jawad Tamimi) თვლის გაყალბებულად [8]. გაყალბებულად თვლის ამ ამბავს ასევე, ცნობილი წიგნის, ISIS: Inside the Army of Terror-ის, ერთ-ერთი ავტორი ჰასან ჰასანი (Hassan Hassan).

ISIS-ის დისიდენტები ამტკიცებდნენ რომ აბდულაჰ კარდაშმა (Abdullah Qardash), იგივე ჰაჯი აბდულაჰ ალ-აფრიმ (Haji Abdullah al-Afri) აიღო მმართველობა ალ-ბაღდადის შემდეგ. „დაიშის“ ყალბ განცხადებაში 2019 წლის აგვისტოს, ნათქვამი იყო, რომ კარდაში დაინიშნა „დაჯგუფების მთავარ მაცურებლად“ (General caretaker), რომელსაც ადრე

იკავებდა ვაილ ალ-ფაიადი (Wael al-Fayad), იგივე აბუ მუჰამად ალ-ფურკანი (Abu Muhammad al-Furqan), რომელიც იმავდროულად იყო მედიაამირა, მის მკვლელობამდე (2016 წლის სექტემბერი).

ჰასან ჰასანი დარწმუნებულია, რომ ეს იყო დე-ზინფორმაცია, მიმართული იმისკენ, რომ ტერორისტულმა ორგანიზაციამ წარმოადგინოს კარდაში მომავალი ხალიფას როლში [19].

2019 წლის ოქტომბერში ჰიშამ ალ-ჰაშიმიმ განცხადდა, რომ ერაყის დაზვერვამ კარდაშის ქალიშვილი დააკავა, რომელმაც დაადასტურა მამის გარდაცვალება 2017 წელს, რაც ასევე დაადასტურეს სხვა ნათესავებმა. ალ-ჰაშიმიმ ასევე აღნიშნა, რომ თურქმენი ეროვნების კარდაში, ერაყის რეგიონ თალაფარიდან ვერ გახდებოდა „ხალიფა“, ვინაიდან არ იყო წინასწარმეტყველ მუჰამადის კურაიშიტა ტომის შთამომავალი [8].

იმავდროულად, Al-Arabiya-ს თანახმად, როცა 2010 წელს აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადი გახდა მორწმუნეთა მეთაური (ამირა) მის მოადგილედ გამოცხადდა აბუ აბდულა ალ-ჰასანი ალ-კურაიში (Abu Abdullah al-Hassani al-Qurayshi), რომელიც იყო ალ-მავლა (Al-Mawla). ალ-მავლა დაიბადა 1976 წელს ქალაქ თალაფარში (აქედანაა მისი ერთ-ერთი სახელი Al-Afri) მოსულიდან დასავლეთით, ექსტრემიზმის ბუდეში. შესაძლოა, ალ-მავლა იყო ყველაზე ახლოს იატაკქვეშეთის ჯიჰადისტური მოძრაობის ლიდერთან ერაყში XX საუკუნის 90-იან წლებში, აბუ ალი ალ-ანბარისთან (Abu Ali al-Anbari), ანუ პირველი ხალიფას მოადგილესთან 2016 წლის მარტამდე, რომელიც ძირითად დროს თალაფარში

ატარებდა. ზოგიერთი მონაცემით, ალ-მავლა სანამ შეუერთდებოდა „ისლამური სახელმწიფოს“ მოძრაობას 2003 წელს [19] იყო სადამ ჰუსეინის უსაფრთხოების ოფიცერი.

ზოგადად, ყველა სახელი, რომელსაც „დაიშის“ წევრები იყენებენ არის ქუნია,²⁸ რათა დამალონ ნამდვილი სახელი, ხოლო ახალ ლიდერთათვის ქუნიად ალ-კურაიშის სახელის მინიჭება, მათი შეხედულებით ნიშნავდა, რომ ასეთი ლიდერი წინასწარმეტყველ მუჰამადის ტომის პირდაპირი შთამომავალია, რაც, რასაკვირველია, სრული მკრეხელობა და სიცრუე იყო.

Royal United Services Institute-ის ერთ-ერთი დირექტორის, რაფაელ პანტუჩის (Raffaello Pantucci) თქმით, „ეს ბიჭები მოდიან და მიდიან, ორგანიზაცია კი რჩება ... მართალია ლიდერები მნიშვნელოვანია, თუმცა ძირითადი პრობლემები უფრო მნიშვნელოვანია. ერაყის ანტისამთავრობო პროტესტების, სირიის ომის გათვალისწინებით, „დაიშის“ კვლავ ეყოლება ახალწვეულები და საფრთხეები უფრო გაიზრდება“ [20].

ბუნებრივია „ტოპვარსკვლავების“ განადგურებამ მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა „სახალიფოს“, თუმცა „დაიშის“ ფილიალები მიმოფანტულია მთელ მსოფლიოში, ავღანეთის ხორასანში ან აფრიკაში, ასევე სირიისა და ერაყის უდაბნოს რაიონებში და ათასობით მეზრძოლი ჯერ კიდევ ბრძოლისუნარიანია [5]. ალ-კურაიშის „თანამდებობაზე“ ყოფნის დროს, „დაიში“ ძირითადად მეამბოხე საქმიანობას ეწეოდა ახლო აღმოსავლეთში და გარკვეულ

²⁸ ქუნია (არაბ.: كنية) – არაბული სახელის ნაწილი, ტექტონიმი, მიღებული უფროსი შვილის სახელიდან, ხშირ შემთხვევაში პატივსაცემი მეტსახელი.

წარმატებებსაც კი მიაღწია აფრიკაში, სადაც გაზარდა თავისი ტეროტორიები და გავლენა [4].

როცა იგი გამოცხადდა ალ-ბაღდადის მემკვიდრედ მას მიენიჭა სახელი ნისბა²⁹, რომელიც ითვალისწინებდა, რომ იგი წარმოშობით კურაიშელთა ტომიდან იყო.

როდესაც 2019 წლის მარტის ბოლოს დაეცა თვითგამოცხადებული „სახალიფოს“ ბოლო ფორპოსტი, მდ. ეფრატთან მდებარე ბაღუზის ციხესიმაგრე, თითქოს ჩანდა, რომ მთელი რეგიონი ახალი ცვლილებების გასაყარზე იდგა და ახალი გვერდი გადაიშლებოდა რეგიონის ისტორიაში. ბევრისთვის, ვინც მონაწილეობდა „დაიშის“ განადგურებაში, ეს ეიფორიის მომენტიც იყო, ყოველ შემთხვევაში ყველას უნდოდა ამის დაჯერება. მაგრამ, როგორც ყოველთვის ხდება ახლო აღმოსავლეთში, ის რაც უნდა ყოფილიყო ისტორიის ახალი ფურცელი, სინამდვილეში აღმოჩნდა მხოლოდ სხვა ამბის პრელუდია.

2020 წლის 17 მარტს აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტმა ამირ მუჰამად საიდ აბდ არ-რაჰმან ალ-მავლა (Amir Muhammad Sa'id Abdal-Rahman al-Mawla) გამოაცხადა „დაიშის ახალ ლიდერად“ და შეიყვანა „განსაკუთრებულად საშიშ საერთაშორისო

ტერორისტების“ (Specially Designated Global Terrorist, SDGT) სიაში, 1(a)(ii)(B) განყოფილების, სამთავრობო განკარგულება (Executive Order) N 13224 შესაბამისად, ცვლილებებით რომელიც შევიდა სამთავრობო განკარგულების N 13886 მიხედვით, ხოლო 21 აპრილს ალ-მავლა ასევე დაამატეს აშშ-ის ფინანსთა სამინისტროს „გასამრჯელო მართლმსაჯულებისთვის“ (RFJ)³⁰ სიას.

ალ-მავლა ასევე ცნობილია როგორც ჰაჯი აბდალაჰი (Hajji Abdallah), აბდ ალ-ამირ მუჰამად საიდ სალბი (Abdul Amir Muhammad Sa'id Salbi) ან აბუ უმარ ათ-თურქმანი (Abu-'Umar al-Turkmani) – ნათქვამია ოფიციალურ შეტყობინებაში. ალ-ბაღდადის სიკვდილის შემდეგ, ალ-მავლა გახდა „დაიშის“ ლიდერი, რომელიც იყო „დაიშის“ წინამორბედი „ალ-კაიდა ერაყში“ (არაბ.: *القاعدة في العراق*; ინგლ.: Al-Qaeda in Iraq, AQI) ორგანიზაციის აქტიური წევრი და განუხრელად მიიწევდა წინ სამსახურობრივად, რომ გამხდარიყო ამირას მოადგილე [30]. RFJ ალ-მავლას აღწერდა როგორც „რელიგიურ მეცნიერს“, მაღალი რანგის „დაიშის“ იდეოლოგს, რომელიც ამართლებდა გატაცებებს, ეზიდების ხოცვა-ჟლეტას და კურირებდა დაჯგუფების ზოგიერთ გლობალურ ტერორისტულ ოპერაციას [19].

²⁹ ნისბა (არაბ.: *نسبة* – კავშირი, ურთიერთობა, ატრიბუცია; ინგლ.: Nisbah, Nesba ან Nesbat) – არაბული (მუსლიმური) სახელის ნაწილი, რომელიც აღნიშნავს მის ეთნიკურ, რელიგიურ, პოლიტიკურ ან სოციალურ კუთვნილებას, მისი დაბადების, საცხოვრებელ ადგილის მიხედვით.

³⁰ „გასამრჯელო მართლმსაჯულებისთვის“ (ინგლ.: Rewards for Justice, RFJ) – აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის დიპლომატიური უსაფრთხოების სამსახურის კონტრტერორისტული წახალისების პროგრამა. სახელმწიფო მდივანი სთავაზობს ჯილდოს იმ ინფორმაციისთვის, რომელიც აღმოფხვრის საერთაშორისო ტერორისტულ აქტებს, აშშ-ის პირების ან საკუთრების წინააღმდეგ მთელ მსოფლიოში. ჯილდოები ასევე შეიძლება გადაეცეს იმ ინფორმაციისთვის, რომელიც იწვევს ტერორისტების დაპატიმრებას. პროგრამის ფარგლებში 145 მლნ. აშშ დოლარზე მეტი იქნა გადახდილი ინფორმაციისთვის, რომელმაც აღკვეთა საერთაშორისო ტერორისტული თავდასხმები ან დაეხმარა მართლმსაჯულების წინაშე წარსდგომოდნენ ამ თავდასხმების პასუხისმგებელი პირები.

³⁰ ნისბა (არაბ.: *نسبة* – კავშირი, ურთიერთობა, ატრიბუცია; ინგლ.: Nisbah, Nesba ან Nesbat) – არაბული (მუსლიმური) სახელის ნაწილი რომელიც აღნიშნავს მის ეთნიკურ, რელიგიურ, პოლიტიკურ ან სოციალურ კუთვნილებას, მისი დაბადების, საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.

2020 წლის ივნისისთვის კი აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის RFJ-ის პროგრამამ 10 მილიონ აშშ დოლარამდე გაზარდა ჯილდო ISIS-ის ახალი ლიდერის, ამირ მუჰამად საიდ აბდ ალ-რაჰმა ალ-მავლას იდენტიფიცირებისა ან ადგილსამყოფელის დადგენისათვის [26].

საერთო ჯამში, ზემოხსენებული ანალიზის შესაბამისად, აბდ ან-ნასირ კარდაში, იგივე ჰაჯი აბდულ ნასირ კარდაში, ან აბდულაჰ კარდაში, რომლის დაკავებაც გამოაცხადეს ერაყის სპეცსამსახურებმა, იყო ISIS-ის მაღალი რანგის ერთ-ერთი ლიდერი, რომელსაც თავდაპირველად თვლიდნენ ახალ „ხალიფად“, ფსევდონიმით აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში და რომელიც, როგორც დადგინდა, მოგვიანებით აღმოჩნდა ალ-ბადდადის ცალკეული პოტენციური მემკვიდრე. ხოლო „დაიშის“ ნაღდი ახალი ლიდერი და მეორე „ხალიფად“ (2019–2022 წლებში) დაინიშნა აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში, რომლის ნამდვილი სახელი იყო ამირ მუჰამად აბდ არ-რაჰმან ალ-მავლი ას-სალბი.

3. განახლებული „დაიში“

Newlines Institute-ში გამოქვეყნებული ჰიშამ ალ-ჰაშიმის პუბლიკაციების თანახმად,³¹ სახალიფოს დაკარგვის შემდეგ „დაიშმა“ თავისი სტრუქტურების სრული მოდერნიზაცია ჩაატარა და ინსტიტუციურად განაახლა. პოსტსახალიფო ხელმძღვა-

ნელობის შესახებ ინფორმაცია გახდა ცნობილი ერაყის სპეცსამსახურების მიერ შეგროვებული მასალებიდან.

ამ მასალების თანახმად, „დაიშის“ დაახლოებით 43 ლიდერი მოკლეს 2017–2019 წლების საერთაშორისო კონტრტერორისტული კამპანიების დროს. გარდა ძირითადი ლიდერებისა, მოკლულია 79 საკვანძო საშუალო რგოლის მეთაური და ასობით სავლე და ზურგის უზრუნველყოფის მეთაური [11].

ახალი „ხალიფას“ აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიშის დაქვემდებარებაში არსებობდა ორი უმაღლესი დონის კომიტეტი: ხუთი პირისგან შემდგარი „შურას (საკონსულტაციო) საბჭო (Shura Council), რომელსაც ხელმძღვანელობდა ჰაჯი ჯუმა ავად ალ-ბადრი (Hajji Juma Awad al-Badri), პირველი „ხალიფას“ ალ-ბადდადის ძმა; და FIC-ის მიერ ნახსენები „რწმუნებული კომიტეტი“ (Delegated Committee) – უმაღლესი აღმასრულებელი ორგანო.

თითოეული წევრი პასუხისმგებელი იყო გარკვეულ პორტფელზე (უსაფრთხოება, თავშესაფარი, რელიგიის საკითხები, მასმედია და დაფინანსება). DC-მა დამატებით მოახდინა ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა სექტორის დეცენტრალიზაცია, რომლებიც მუშაობდნენ ნახევრად ავტონომიურად და იყვნენ ფინანსურად თვითმყოფადი.

თავისი ძლევამოსილების პიკზე ერაყსა და სირიაში, 2014 წლის დეკემბერში, ISIS-ს ჰყავდა 36000

³¹ პუბლიკაციები წარმოადგენს „დაიშის“ ახალი სტრუქტურის, ლიდერების, მიმდინარე სტატუსის შესახებ კვლევების სერიის ნაწილს, მომზადებული სხვადასხვა ავტორის და მათ შორის ჰიშამ ალ-ჰაშიმის მიერ, რომელსაც აქვეყნებს Newlines Institute (NI)-ის პროგრამა. 2020 წელს, ალ-ჰაშიმის მუხანათურად მკვლელობამდე ცოტა ხნით ადრე, მან გამოგზავნა არაერთი კვლევა NI-ისთვის. Newlines Institute for Strategy and Policy – ვაშინგტონის დამოუკიდებელი ანალიტიკური ცენტრია, რომელიც მუშაობს აშშ-ის საგარეო პოლიტიკის და მსოფლიოს გეოპოლიტიკურ საკითხებზე. NI ასევე Fairfax University of America-ის ერთ-ერთი განყოფილებაა.

ბოვეიკი,³² რომელიც სამ არმიად იყოფოდა: „ჯაიშ ალ-ხალიფა“ (Jaish al-Khilafa) – ხალიფას არმია; „ჯაიშ ალ-უსრა“ (Jaish al-Ustra) – სახელი ეწოდა წინასწარმეტყველ მუჰამადის ბრძანებით გაცემული ბოლო კამპანიის პატივსაცემად; და „ჯაიშ დაბიკი“ (Jaish Dabiq) – სახელი ეწოდა სირიის ჩრდილოეთით მდებარე ქალაქის პატივსაცემად, რომელიც ნახსენებია ჰადისებში (გადმოცემებში). ბოლო ბრძოლების პერიოდში კოალიციურ ძალებთან, ISIS-ის საბრძოლო ძალა ერთ ერთეულამდე შემცირდა, რომელსაც ერქვა „ჯაიშ ხალიდი“ (VII საუკუნის ცნობილი მუსლიმი მეთაურის ხალიდ ბინ ალ-ვალიდის პატივსაცემად) და ითვლიდა დაახლოებით 4000 აქტიურ მებრძოლს.

„დაიში“ კვლავ აგრძელებდა შიდა კომუნიკაციის ძველი მეთოდების გამოყენებას. მაგალითად, კურიერების (არ-რაბტა – დამაკავშირებელი რგოლი) სამი დონე იყენებდა ფარულ წერილობით და ზეპირ კომუნიკაციას: პირველი სხვადასხვა ვილაიეთს შორის, მეორე თითოეული ვილაიეთის ხელმძღვანელთან და, შემდეგ, მესამე ვილაიეთის ფარგლებში არსებულ სექტორებს შორის. მოგვიანებით ISIS-მა უფრო გააადვილა კომუნიკაცია და კიდევ უფრო შეზღუდა ტექნოლოგიების გამოყენება [11].

დამარცხების მიუხედავად, „ისლამური სახელმწიფოს“ ახალმა ლიდერებმა მოახდინეს ადაპტაცია, რამაც მათ დარჩენილ ISIS-ის ტერიტორიებზე ერაყსა და სირიაში, ადგილობრივ ალიანსებზე ყურადღების ფოკუსირების და სხვა ჯიჰადისტურ ჯგუფებთან მუშაობის საშუალება მისცა. ახალმა ლიდერებმა გააცნობიერეს, რომ გაუთავებელი თავდასხმები უსაფრთხოების ძალებსა და კოლაბორაციონისტებზე არ გამოვიდოდა ადგილობრივი პარტნიორების გარეშე. ISIS-მა აჩვენა ეს ახალი მიდგომა სოფლის „მუხთართა“ (არჩეული, უპირატესი) მკვლელობის თანამიმდევრული კამპანიის, საერთო რელიგიურ უკმაყოფილებაზე დაფუძნებული ალიანსების შექმნის შემდეგ [12].

ჰიშამ ალ-ჰაშიმიმ, Newlines Institute-ის ISIS 2020-ის კვლევების ფარგლებში, „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურის შესახებ მნიშვნელოვანი ინფორმაცია პატიმრობაში მყოფ აბდულა ნასირ კარდაშთან (Abdul Nasser Qardash) ინტერვიუს მეშვეობით მიიღო, რომელიც როგორც მოგახსენეთ, დაჯგუფების ყალბ ახალ ლიდერად იყო დასახელებული.

ალ-ჰაშიმი წერს, რომ დაკავებული **აბდ ან-ნასირ კარდაში**, დაიბადა შიიტურ³³ ოჯახში და მოექცა სუნიზმში. იგი იყო მოძრაობა Ansar al-Islam-ის

³² „დაიშს“, ბოვეიკების ძალიან ცვალებადი რაოდენობა ჰყავდა. ორგანიზაციის არსებობის სხვადასხვა პერიოდის და დათვლის სხვადასხვა მეთოდის შესაბამისად, ბოვეიკთა რაოდენობა მნიშვნელოვნად მერყეობდა 30000-დან 200 000-მდე. არსებობდა ინფორმაცია, რომ მათი რაოდენობა „დაიშის“ აღზევების დროს შეადგენდა 80000-ს, თვითონ ჯიჰადისტების თქმით 100000-ს.

³³ **შიიტები** (არაბ.: شيعية; ტრანსლიტ.: შიია – მომხრეები, მიმდევრები) რაოდენობით მეორე ისლამური შტო (შეადგენენ მუსლიმების 10-20%-ს). შიიტები თვლიან, რომ მოციქულმა მუჰამადმა თავისი ხელისუფლება გადასცა თავის ნათესავს, ხალიფა ალის (ალი იბნ აბი ტალიბი [ინგლ.: Ali ibn Abi Talib], მუჰამადის ბიძაშვილი და სიძე, მეოთხე მართლმორწმუნე ხალიფა (656–661 წწ.)), პირველი პატივსაცემი იმამი, 12 იმამიდან. ანუ შიიტები მიიჩნევენ, რომ ხალიფა ალი და მისი შთამომავლები არიან ერთადერთი სულიერი მემკვიდრეები და ხელისუფლების ერთადერთი კანონიერი მატარებლები. წინასწარმეტყველ მუჰამადის სიკვდილის (632 წ.) შემდეგ ალის გარშემო წარმოიქმნა დაჯგუფება, რომელიც მალე მომძლავრდა და დასაბამი დაუდო ისლამის ორ მთავარ მიმდინარეობა – სუნიზმად და შიიზმად დაყოფას, რამაც უდიდესი კვალი დააჩინა ისლამის მთელ ისტორიას. შიიტები, თემის ლიდერს უწოდებენ

აქტიური მონაწილე ერაყში 2003 წელს, მაგრამ და-აკავეს 2005 წელს ამერიკულმა ჯარებმა. განთავისუფლების შემდეგ 2007-ში მან შეჰფიცა „ისლამურ სახელმწიფოს ერაყში“ (არაბ.: دولة العراق الإسلامية; ინგლ.: Islamic State of Iraq – ISI) დაჯგუფებას, მანამდე ცნობილს როგორც „ალ-კაიდა ერაყში“, რომლის რელიგიური კომისარი იყო ნაინავაში, მოგვიანებით კი ერაყის ჩრდილოეთ პროვინციების „ვალი“ (არაბ.: والي; ინგლ.: Wali – ადმინისტრაციული ტიტული, მმართველი, გუბერნატორი).

2011 წელს გაიცნო ალ-ბაღდადი და სავარაუდოდ კარდაშმა მიიღო მონაწილეობა „დაიშის“ ჩამოყალიბებაში: ალ-ბაღდადთან მრავალი საუბრების შემდეგ, მან წამოაყენა სირიასა და ერაყში ჯგუფის ორი ფილიალის გაერთიანების იდეა [11].

2020 წლის 17 მაისს, მკვლევრის კარდაშთან შეხვედრა გაგრძელდა დილის 11:00 საათიდან, ღამის 03:00 საათამდე, საუბარი ეხებოდა ISIS-ის ჩამოყალიბების, ფინანსური, ორგანიზაციული სტრუქტურისა და იდეოლოგიის საკითხებს.

ამ ინტერვიუში მოყვანილი ყველა ციტატა, არის კარდაშის პირდაპირი სიტყვები. ისევე, როგორც ISIS-ის დაპატიმრებულ ბოვეიკებთან სხვა ინტერვიუებში, კარდაშის განცხადებები გარკვეული დონის სკეპტიციზმით უნდა იქნას აღქმული. მაგრამ,

ცნობილ ერაყელ ექსპერტს უამრავი ინტერვიუ აქვს აღებული ტერორისტებისგან და მიუხედავად იმისა, რომ ისინი შეიძლება შეიცავდეს დეზინფორმაციას, ეს ინტერვიუები ხშირად ისეთ დეტალებს შეიცავს, რომლებიც სინამდვილე აღმოჩნდება. ალ-ჰაშიმი თვლიდა, რომ სწორედ აღნიშნული დეტალები აუმჯობესებდა დაჯგუფების შესახებ ინფორმაციულობას.

ჰიშამ ალ-ჰაშიმი წერს, რომ 2011 წელს კარდაშს დაევალა „დაიშის“ იდეოლოგიის გავრცელება და მოწოდება ალ-ბაღდადის ერთგულებისკენ, სირიის აღმოსავლეთით და მან ორგანიზაციის ლიდერებთან ერთად მოახერხა ეს: „ISIS-ის აღზევების და განვითარების ეტაპზე დომინირებდა კონფესიური განზომილება – ეწინააღმდეგებოდა ბაღდადსა და დამასკოს და წარმოაჩენდა საკუთარ თავს, როგორც სუნიტების მოკავშირეს, ამიტომ სუნიტების უმრავლესობა თავს იკავებდა მისი კრიტიკისაგან მთელი 2013 წლის განმავლობაში. იმავდროულად, ოფიციალური ბაღდადი არ წუხდა იმაზე, თუ როგორ ეპყრობოდნენ ორგანიზაციის ჯგუფები ამ გარემოში მყოფ ადამიანებს და თვლიდა, რომ ეს მხოლოდ მათი საქმეა, ვინაიდან დაჯგუფების რისხვა ბაღდადის მტრებს ატყდებოდა. აშშ და სპარსეთის

„იმამს“ (არაბ.: إمام – წინ მდგომი, ისლამში ლოცვის წინამძღვარი, განაგებს/მართავს მეჩეთს), რომელიც მათთვის არის ერთდროულად სასულიერო და საერო ძალაუფლების განმახორციელებელი. სუნიტისთვის კი იმამი სასულიერო პირის – მოძღვრის აღმნიშვნელია. შიიტი იმამი აერთიანებს თავის თავში პოლიტიკურ და რელიგიურ ლიდერობას. შიიტების უმრავლესობა ცხოვრობს ირანში, ერაყში, აზერბაიჯანში, ასევე არიან საუდის არაბეთში, ბაჰრეინში, ლიბანში და იემენში. მექას გარდა, შიიტებს თავყვანისცემის ადგილებია ერაყის ქალაქები ნაჯაფი და ქარბალა, ასევე ირანული ყუმი და მეშჰედი. არსებობს შიიტებში რამდენიმე განშტოება/მიმდინარეობა. შიიტებისთვის წმინდანია პირველი 12 იმამი, რომლებიც არიან პირდაპირი შთამომავლები ხალიფა ალი იბნ აბი ტალიბის, მისი შვილების და შვილიშვილების. შიიტობა თავიდანვე გამოირჩეოდა მისტიციზმით, მაგალითად სჯერათ მე-12 ბოლო იმამის, მუჰამად ალ-მაჰდის, რომელიც საიდუმლოდ გაუჩინარდა IX საუკუნის დასასრულს. ალ-მაჰდი (მესია) ხელახლა მოველინება, გამოჩნდება განკითხვის დღეს/საშინელი სამსჯავროს დროს და აღადგენს დედამიწაზე სამართლიანობას.

ყურის ქვეყნები კი თვლიდნენ, რომ ეს შიდა კონფლიქტია“ [10].

კარდაშის კოლეგის, ალ-ბაღდადის მეორე მოადგილის აბუ ალი ალ-ანბარის (Abu Ali al-Anbari, იგივე აბუ ალა ალ-აფრი [Abu Ala al-Afri]) ლექციები წარმოადგენდა იდეოლოგიურ ორიენტირს ორგანიზაციისთვის, მაგრამ რაც უფრო მნიშვნელოვანი იყო, ჩამოაყალიბა „დაიშის“ საბაზისო შიდა და სახელმძღვანელო სისტემა³⁴. ისინი შედგებოდა რვა პუნქტისგან, რომლებიც წარმოადგენდა ერთგულების და უარყოფის სწავლებისა და პრინციპების სისტემას:

1. „სხვის“ დეფინიციას, უვიცობის (ჯაჰილია)³⁵ ან ისლამამდელ ეპოქას;
2. ისლამის მიმართ წინააღმდეგობებს;

3. დადგენილებებს საცხოვრებელზე, ჯიჰადზე და ნადავლზე;
4. ღმერთის ერთპიროვნულ ბატონობას;
5. მურჯიების³⁶ ან იმ ადამიანების კრიტიკას, რომლებსაც სწამთ ცოდვილებზე სასამართლოს გადადების;
6. ნაციონალიზმის, პატრიოტიზმის, სოციალიზმის, კაპიტალიზმის და დემოკრატიის და მათი საშუალებების ერესი;
7. გეოგრაფიული საზღვრების ნგრევას;
8. მეცნიერების თაქფირს,³⁷ რომლებიც მხარს უჭერენ მმართველებს;

ზემოაღნიშნული ლექციები გახდა საგზაო რუკა, რასაც „დაიში“ იყენებდა ერაყსა და სირიას შორის დაკავშირებული საზღვრების გეოგრაფიასთან საკითხებში, ესენია:

³⁴ როგორც ზემოთ გვქონდა განხილული ფერას ქილანის გამოძიებაში, Falcons-ის ჩანაწერების მიხედვით, კარდაში კითხულობდა ლექციებს ინსტიტუტში და მისი კოლეგა იყო „დაიშის“ მაღალჩინოსანი აბუ ალა ალ-აფრი.

³⁵ **უვიცობის ეპოქა** (არაბ.: **جاهلية**; ტრანსლიტ.: ჯაჰილია; ინგლ.: Jahiliyyah (Age of Ignorance), სიტყვასიტყვით უვიცობა, უმეცრება) – ისლამში გაგება, რომელიც ეხება ისლამის მიღებამდე პერიოდს და მდგომარეობას არაბეთში 610 წლამდე. ტერმინი „ჯაჰილია“ მომდინარეობს „ჯაჰალადან“ – იყო უვიცი, მოიქცე უმეცრად.

³⁶ **ალ-მურჯია, მურჯი'ა** (არაბ.: **المرجنة**; ინგლ.: Murji'ah (Those Who Postpone) – ისინი, ვინც გადადებენ, გადაწევენ) – ადრეული ისლამური მიმდინარეობა, რომლის თანახმად, ადამიანის ამქვეყნიური მდგომარეობის განკითხვა, უნდა „გადაიდოს“ განკითხვის დღემდე. მურჯიას მიმდევარია – **მურჯი** (ინგლ.: Murji') მრ. **მურიჯიები/მურიჯიტები** (მრ. ინგლ.: Murji'ites, Murji'as) – რომლებიც მიიჩნევდნენ, რომ რწმენა არის აღიარება ალაჰის ჭეშმარიტებისა და ყოველივე იმისა, რაც ყურანშია, უკანა პლანზე აყენებდნენ ადამიანის ქმედებას და მუსლიმად თვლიდნენ ყველას, ვინც მძიმე ცოდვის ჩადენის მიუხედავად გულით ინარჩუნებდა რწმენის სიწმინდეს, ანუ ადამიანის მიერ ცოდვის ჩადენას არანაირი კავშირი არ აქვს მის რწმენასთან და არ აზიანებს მას. ქუფრში (ურწმუნობაში) მხილებული პირი ქაფირად (ურწმუნოდ) არ ითვლებოდა, მუსლიმური თემიდან არ ირიცხებოდა და მისი განკითხვა, რაც მხოლოდ ალაჰს შეეძლო, განკითხვის დღემდე უნდა გადადებულიყო.

³⁷ **თაქფირიზმი** (არაბ.: **تكفير**; ტრანსლიტ.: თაქფირი; ინგლ.: Takfiri) – ეგვიპტური წარმოშობის რადიკალურ-ისლამისტური იდეოლოგია, რომლის საფუძველს წარმოადგენს ადამიანის დადანაშაულება ურწმუნოებაში **ქუფრში** (არაბ.: **كفر**) – ტერმინი, რომლითაც ისლამში აღნიშნავენ ყველაზე საშინელ ცოდვას. ადამიანს, რომელიც გახდა ურწმუნო უწოდებენ **ქაფირს** (არაბ.: **كافر** – ურწმუნო, ურჯულო, უცხო რჯულის, უცხო სარწმუნოების). აქ იგულისხმება ადამიანები, რომლებიც აღმსარებლობენ სხვა არამუსლიმურ რელიგიას, ამასთანავე ქრისტიანებისა და იუდეველთათვის გამოიყენება სპეციალური ტერმინი „საღმრთო წერილის ხალხი“ (არაბ.: **أهل الكتاب**). ზოგიერთი ექსპერტი თვლის, რომ თაქფირიზმი ეგვიპტეში რეპრესიული ავტორიტარიზმის და ეგვიპტური რეჟიმების არაერთი წარუმატებლობის შედეგია, პოლიტიკური ოპოზიციის მიმართულების საქმეში, დაწყებული 1952 წლიდან. ეგვიპტელი პოლიტიკოსის, მწერლის, ისლამისტის საიდ კუტბის (ინგლ.: Sayyid Qutb, 1906–1966 წწ.) ნაშრომების რადიკალურმა ინტერპრეტაციამ, გამოიწვია თაქფირიზმის დაბადება, რომელსაც ავრცელებენ ისლამისტური ტერორისტული ორგანიზაციები, ხოლო აღნიშნული „დაიშის“ იდეოლოგიის ძირითადი ნაწილია.

▪ ერთადერთი რელიგია ამ რაიონებში სუნიტური ისლამია, რომელიც სწამთ ალ-ბაღდადის და ალ-აფრის;

▪ პრაქტიკული მიდგომა ეფუძნება ალ-აფრის და ალ-ბაღდადის მიერ არჩეულ დოქტრინებს. შარიატის კომიტეტები ხელმძღვანელობენ პრინციპით, რომ მუშაობა არის რწმენის ნაწილი, რადიკალი იურისტების მიდგომების მიხედვით;

▪ თავიერი ნებისმიერის წინააღმდეგ, ვინც არღვევს ორგანიზაციის იდეოლოგიას და მიდგომას ჯიჰადისტურ ჯგუფებს, მოძრაობებსა და ორგანიზაციებს შორის, იქნებიან ეს სალავიტები,³⁸ ან „ალ-კაიდასთან“ დაკავშირებულები;

▪ „ყველა რელიგიური, პარტიული, სამთავრობო და ეროვნული ლიდერის ამოძიკვა, ასევე საზღვრისპირა ტერიტორიებზე მცხოვრებთა სათემო სტრუქტურების მიმართ უპატივცემულობა;

▪ „მათ, ვინც არ შეჰფიცა ერთგულება ალ-ბაღდადის, არანაირი დაცვა არ ეძლევა. ნებისმიერს, ვინც ერთგულების ფიცს დადებს, გარანტირებული ექნება მისი ოჯახის წევრების სიცოცხლის, ფინანსების და უსაფრთხოების დაცვა;

▪ „ჰისბას [ისლამური კანონების დაცვის], გამოძიებისა და დასჯის კომიტეტი (Committee of Hisbah, Investigations and Enforcement of Punishment) იმუშავებს მთელი თავისი უფლებამოსილებით ამ სფეროში;

▪ „კანონების აღსრულების უზრუნველყოფის და ორგანიზების შარიატის სასამართლო“ (Shariah Court for Organization and Enforcement of Laws) ზედამხედველობს მეჩეთებს, პლატფორმებსა და განათლებას. მოსამართლეებს გამოაქვთ გადაწყვეტილებები ალ-ბაღდადის და ალ-აფრის სწავლებების მიხედვით; ეს თანამდებობები მიენიჭა იმ

³⁸ **სალავია/სალავიზმის მიმდევრები** (არაბ.: السلفية; რომანიზ.: as-Salafiyya; ინგლ.: Salafi movement/ Salafism – წინაპარი, წინამორბედები) – მოძრაობა სუნიტურ ისლამში, რომელიც მოუწოდებს მუსლიმებს გაიზიარონ მართლმორწმუნე წინაპრების, ადრინდელი მუსლიმური თემის ცხოვრების წესი და რწმენა. ისინი გამოდიან ნებისმიერი სიახლის წინააღმდეგ, რომელმაც „დააბინძურა“ ისლამი, დაწყებული ყურანის განმარტებების მეთოდებით, დამთავრებული მუსლიმურ სამყაროში დასავლეთთან კონტაქტების შედეგად შემოტანილი სიახლეებით. სალავიტებისთვის არსებობს ერთი აბსოლუტური ცეცვის ნიშნები – წინასწარმეტყველ მუჰამადისა და მისი მიმდევრების ქმედებები პირველ სამთაობაში. ამ ადრეული ისლამური ერთობის ადათ-წესები, რომელსაც სალავიტები ისლამის „ოქროს ეპოქას“ უწოდებენ, აყალიბებს მათ იდეოლოგიას. სალავიზმი დღესაც იცავს ადრეული ისლამის მემკვიდრეობას. მათ იდეოლოგიაში შერწყმულია უკიდურესად კონსერვატიული ისლამის მოაზროვნეთა სწავლებების ცალკეული ფრაგმენტები. სალავიტების მთავარი იდეოლოგიური ორიენტირია **ვაჰაბიტების** სწავლებები, ცნობილი თავისი სიმკაცრით და უკომპრომისო ბუნებით. **ვაჰაბია/ვაჰაბიზმი** (არაბ.: الوهابية; ტრანსლიტ.: ალ-ვაჰაბია; ინგლ.: Wahhabism) – სუნიტურ ისლამში რელიგიურ-პოლიტიკური მიმდინარეობა, რომელიც ჩამოყალიბდა XVIII საუკუნეში. მოძრაობას ეწოდა **მუჰამად იბნ აბდ ალ-ვაჰაბ ათ-თამიმის** (ინგლ.: Muhammad ibn Abd al-Wahhab at-Tamimi; 1699/1703–1792 წწ.) სახელი, რომელიც თავის მხრივ იყო **თაკი ად-დინ იბნ თაიმის** (ინგლ.: Taqi ad-Din Ahmad Ibn Taymiyyah, 1263–1328 წწ.) მიმდევარი – სირიელი არაბი თეოლოგის, მოსამართლის, ფილოსოფოსის, ეკონომისტის, „სიახლეების“ კრიტიკოსის რელიგიაში. ალ-ვაჰაბი თვლიდა, რომ ჭეშმარიტი ისლამი არსებობდა მხოლოდ წინასწარმეტყველ მუჰამადის მიმდევართა პირველი სამი თაობის „ას-სალაფ ას-სალიჰუნ“ (არაბ.: السلف الصالحون – წმინდანი წინამორბედები/წინაპრები, VII–IX სს.) დროს და ეწინააღმდეგებოდა ყველა გარედან შემოტანილ „ბიდას“ (არაბ.: بدعة; ინგლ.: Bid'ah – სიახლე, ერესი). სალავიზმის მიმდევრებს ვაჰაბიტებსაც უწოდებენ, მაგრამ თავად სალავიტები ამას არაკორექტულად თვლიან. ტერმინები სალავიზმი და ვაჰაბიზმი ხშირად გამოიყენება როგორც ურთიერთშენაცვალებადი.

პირებს, რომლებმაც ფიცი დადეს ერთგულებაზე და გააჩნიათ ჯიჰადისტურ თავფირიული ისტორია;

- „თანამდებობების გადანაწილება ადმინისტრაციულ, ფინანსურ, უსაფრთხოებისა და სამხედრო მოვალეობებში, მოსაზღვრე სოფლებში, ხორციელდება ხალხის ალ-ბაღდადის სახალიფოს მიმართ ერთგულების საფუძველზე“ [10].

4. „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურა 2014 წლის შემდეგ, კარდაშის მიხედვით

„ალ-ბაღდადის მიდგომამ და რწმენამ, გვაიძულა არ ვყოფილიყავით მწუხარებაში ჩვენი კონტროლის ქვეშ მყოფი მიწების დაკარგვის გამო ... არ გადავიხედავს ჩვენი მიდგომებისა თუ იდეოლოგიისათვის – 2015 წელს ქუბანსა და სანჯარში დამარცხების შემდეგ პერიოდის გარდა. მე ვთხოვე ალ-ბაღდადის, ერაყში 2017 წელს დამარცხების შემდეგ გადაეხედა, მაგრამ მან უარი თქვა და გაბრაზდა“, ამბობდა კარდაში.

„ხშირ შემთხვევაში, ორგანიზაციას არ გააჩნდა მკაფიო ხელმძღვანელობის სტრუქტურა, უმაღლესი ხელმძღვანელობის გარდა. მას ასევე არ გააჩნდა ცენტრალიზებული ორგანოები, ფინანსური და მედიაგანყოფილებების გარდა. ამის ნაცვლად, ორგანიზაციას აერთიანებდა აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადისადმი ერთგულების ფიცი, რეგისტრაცია და ჯარისკაცების სამმართველო. ორგანიზაციული სტრუქტურა იყო დეცენტრალიზებული“.

კარდაშის აღწერით „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურა იყო შემდეგნაირი:

1) ხალიფა (The Caliph):

ის ჩვეულებრივ საკუთარ თავზე იღებს საერთო პოლიტიკის ჩამოყალიბებას მასთან დაახლოებუ-

ლებთან ერთად, რომლებიც პატივსაცემი სასულიერო პირები არიან, გააჩნიათ ჯიჰადისტური წარსული, ან მათთან, ვინც დაკავშირებულია აზ-ზარკავის თაობასთან. მათ ენიჭებათ ყველა უფლებამოსილება მედიასთან, სახსრების განაწილებასთან, ჯარისკაცებისა და რეიდების სამმართველოსთან და მტრის იდენტიფიკაციასთან დაკავშირებით; მათ ასევე ეძლევათ ფსევდონიმები, რომლითაც არიან ცნობილი ორგანიზაციაში.

2) „რწმუნებული კომიტეტი“ (The Delegated Committee):

ის პასუხისმგებელია ერაყსა და სირიაში ორგანიზაციული სტრუქტურის ყველა ნაწილის ადმინისტრირებასა და აღმასრულებელ ხელმძღვანელობაზე. თავიდან ერთი იყო ერაყში, მეორე – სირიაში, მაგრამ 2017 წლის შემდეგ ისინი გაერთიანდნენ.

3) „ჯარისკაცების საქმეთა სამმართველო“ (The Office of Soldiers):

თითოეულ ვილაიეთს გააჩნია თავისი უსაფრთხოების ბატალიონები, გაწვრთნილი პარტიზანულ ტაქტიკაში, ასაფეთქებელი მოწყობილობების დადგმაში, თვითმკვლელობისა და შეღწევის/ინფილტრაციის ოპერაციებში. თუმცა, ამ ძალების რაოდენობა და მათი აღჭურვილობა უმეტეს შემთხვევაში გასაიდუმლოებულია უსაფრთხოებიდან გამომდინარე და სავლელ მეთაურებს შორის დიდი რაოდენობის შიდა უთანხმოებების გამო.

4) „უსაფრთხოების მთავარი სამმართველო“ (The General Security Office):

პასუხისმგებელია საიდუმლო სასწავლო ადგილების, ფულისა და იარაღის საცავების მოწყობაზე, შტაბის მომზადებაზე შეხვედრების ჩასატარებლად,

ოპერაციების დაგეგმვისა და უსაფრთხოების მიზნით მობილური და დროებითი სასწავლო ბანაკების შექმნაზე. ის ასევე აკონტროლებს ფოსტას, თვითმკვლელი ტერორისტების ტრანსპორტირებას და იარაღის შესყიდვას, პასუხისმგებელია მხარდამჭერების გადაბირებაზე სოციალურ ქსელებში [10].

5) „ფულის, მადანისა და მოწყალების სამმართველო“ (The Office of Money, Ore, and Alms):

აბუ საიაფ ათ-თუნისი (Abu Sayyaf al-Tunisi) და მის შემდეგ ჰაჯი ჰამიდ ალ-ჯუბური (Hajji Hamid al-Juburi) დაჟინებით მოითხოვდნენ ორგანიზაციის დაფინანსების წყაროების დამალვას. სამმართველო უარყოფდა რაიმე შემოწირულობის ან საქველმოქმედო დახმარების მიღებას მოკავშირეებისგან და მონაწილეობის მიღებას კონკრეტულ კომერციულ ან საინვესტიციო საქმიანობაში. აღნიშნული აიხსნებოდა ორგანიზაციის სურვილით, არ გამოევიდნენ მოკავშირეები მათი პირადი უსაფრთხოების დაცვის მიზნით... მაგრამ მე [კარდაშმა] რაც ვიცი, ის არის, რომ აღმოსავლეთ სირიაში არის ორგანიზაციის დაფინანსების მინიმუმ ოთხი წყარო: ნავთობის კონტრაბანდიდან შემოსავალი; იარაღისა და საქონლის კონტრაბანდა; მედიის წარმომადგენლების, ჟურნალისტების, უფლებადამცველთა, ჰუმანიტარული სამაშველო მისიების და ადგილობრივი ოფიციალური პირების გატაცებისთვის გამოსასყიდი; მოკლულთა ცხედრების გაყიდვით მიღებული შემოსავალი – ე. წ. ურწმუნოთა გვამების გაყიდვა, რომელიც სამხედრო ნადავლად ითვლებოდა. გარდა ამისა, სხვა წყაროებს განეკუთვნება ნადავლი დარბევებისგან და გადასახადების ამოღება გლეხების, ფერმერებისა და ვაჭრებისგან.

6) „სამხედრო წარმოება და განვითარება“ (Military manufacturing and development):

ჩვენ გვაქვს ათობით საწარმო და ქარხანა: ასაფეთქებელი ნივთიერებებისა და მაყუჩების წარმოებისთვის; ლაბორატორიები ბიოლოგიური და ტოქსიკური იარაღის წარმოებისთვის; უპილოტო საფრენი აპარატების შემუშავებისა და სნაიპერული პოლიგონების გაუმჯობესებისთვის.

7) მედია ჩვენი ყველაზე მნიშვნელოვანი იარაღია:

„დაიში“ თანამიმდევრული ოპერაციების შედეგად, აკონტროლებდა სირიის თითქმის 50 დაერაყის 42%-ს. ორგანიზაციის ლიდერების ხშირმა გამოჩენამ მედიაში მოამზადა ნიადაგი სამხედრო ოპერაციებისთვის. ამან ასევე გამოიწვია სახალიფოს მიმართ სიმპათია, საზღვრების დაშლა, მიწაზე კონტროლის მოპოვება და ჩვენი შესაძლებლობების გაფართოება სირიაში წევრებისა და მოკავშირე ორგანიზაციების გადმობირებისათვის“, ამბობდა კარდაში.

„ეს განსაკუთრებით სიმართლე აღმოჩნდა მას შემდეგ, რაც ISIS-მა მიიღო მოწინავე მედიასტრატეგია, რომელიც უფრო ძვირად ღირებული და პროფესიონალური იყო, რამაც უფრო სწრაფი გახდა პუბლიკაციებისა და ინფორმაციის გავრცელება. ეს სტრატეგია ეფუძნებოდა „ელექტრონული ჯიჰადის“ მიდგომის და საერთაშორისო საინფორმაციო ქსელის – ინტერნეტის შესაძლებლობების გამოყენებას, მხარდამჭერთა ჯგუფებთან კომუნიკაციისა და კოორდინაციისთვის, რისთვისაც ბრძანებებს ცენტრალიზებულად გაცემდა აბუ მუჰამად ალ-ფურკანი (Abu Muhammad al-Furqan, იგივე ვალი

ადილ ჰასან სალმან ალ-ფაიადი (Wa'il Adel Hasan Salman al-Fayad) [10].

შესაძლოა ამით აიხსნება, თუ რატომ გამოუცხადა ბევრმა მოძრაობამ თავისი იდეოლოგიურ-ორგანიზაციული ერთგულება ISIS-ს, მათ შორის ჯიჰადისტური ჯგუფების ჩათვლით ავღანეთში, აღმოსავლეთ აზიაში, დასავლეთ და ცენტრალურ აფრიკაში, როგორიცაა „ბოკო ჰარამი“ (Boko Haram)³⁹, „ანსარ ბაით ალ-მაკდისი“ (Ansar Beit al-Maqdis).⁴⁰

„აბუ მუჰამად ალ-ფურკანისა და აბუ მუჰამად ალ-ადნანის ინტერესი მასმედიის მიმართ აისახა სახალიფოს ორგანიზაციულ სტრუქტურასა და მის მუშაობაში. დოქტრინალური თვალსაზრისით, მედიის ცენტრალური სამმართველო აბუ მუჰამად ალ-მაკდისის (Abu Muhammad al-Maqdisi) შრომების, აბუ ალა ალ-აფრის ლექციების და აზ-ზარკავის არქივების გავლენის ქვეშ იყო. გადაწყვეტილება მდგომარეობდა არაბული და ისლამური სამყაროსთვის იარაღის ძალის დამალვაში. სამუშაოდ სამმართველო ასევე ეყრდნობოდა არაერთ წყაროს, რომელთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანი იყო აბუ ალ-ალა ალ-მაუდუდისა (Abu al-Ala al-Maududi) და საიდ კუტბის (Sayyid Qutb) წიგნები, ასევე ჰიჯაზში (საუდის არაბეთი) ზოგიერთი „ისლამური გამოღ-

ვიძების“ შეიხების ფათვების მკაცრ განმარტებებს (Islamic Awakening, მოძრაობა რეგიონში, რომელმაც გააერთიანა ტრადიციული სწავლებები რევოლუციურ იდეებთან, რამაც, სხვა საკითხებთან ერთად, დაბადა სალაფიტური ჯიჰადიზმი). გარდა ამისა, აბუ ჰამამ ალ-ასარი (Abu Hammam al-Athari), ალ-ადანი და ალ-ფურკანი ხშირად აღწერდნენ ტრადიციულ, სუფიურ, „ძმები მუსლიმების“ და სალაფიტურ რელიგიურ დისკურსებს ისლამურ სამყაროში, როგორც მურჯიას, რომელიც ეწინააღმდეგება სინამდვილეს და იყო მმართველებთან გარიგებაში“. „აბუ მუჰამად ალ-ფურკანი, ალ-ადნანისთან ერთად, „დაიშ“ განიხილავდა, როგორც გამარჯვებულ, ჩაგვრისაგან განთავისუფლებულ სექტას, როცა ამ დროს მუსლიმური უმრავლესობის ქვეყნებში ორგანიზაციები და მთავრობები წარმოადგენენ ტირანულ ან დამარცხებულ სექტას“.

„2017 წელს, ერაყში დამარცხების შემდეგ, აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადიმ დამარწმუნა, რომ ორგანიზაციის მიდგომის განხორციელება, მტრის წინააღმდეგ ბრძოლისა და დაუძლურების სახით, უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე გამარჯვების მიღწევა. ამის დადასტურება შესაძლებელია მხოლოდ ოპერაციების გაგრძელებით და ევროპაში მრავალი ცალკეული და ჯგუფური ოპერაციების განხორციელებით.

³⁹ ბოკო ჰარამი (არაბ.: بوكو حرام; ინგლ.: Boko Haram; უფრო ვრცლად: „სუნას ხალხის ჯგუფი დავასა და ჯიჰადისტების“, ან „ჯიჰადის და მოციქულის სწავლების გავრცელების მიმდევართა საზოგადოება“ არაბ.: جماعة أهل السنة للدعوة والجهاد; ინგლ.: Group of the People of Sunnah for Dawah and Jihad; ისლამისტურ-ტერორისტული ორგანიზაცია, ბაზირებული ნიგერის ჩრდილო-აღმოსავლეთით. მოქმედებს ჩადში, ნიგერში და ჩრდილოეთ კამერუნში. 2016 წელს ჯგუფი გაიყო, საიდანაც წარმოიშვა ისლამური სახელმწიფოს დასავლეთაფრიკული პროვინცია (ინგლ.: Islamic State's West Africa Province, ISWAP).

⁴⁰ ანსარ ბაით ალ-მაკდისი (ინგლ.: Ansar Bait al-Maqdis, ABM; „წმინდა სახლის მომხრეები“ (ინგლ.: Supporters of the Holy House), ან „ანსარ ალ-კუდს“ (ინგლ.: Ansar Al-Quds – Supporters of Jerusalem) „იერუსალიმის მომხრეები“ – ჯიჰადისტური ექსტრემისტული გასამხედროებული ტერორისტული დაჯგუფება, ბაზირებული ეგვიპტეში. იგი მოქმედებდა სინაის ნახევარკუნძულზე. 2014 წელს გავრცელდა ცნობები, რომ ორგანიზაციამ ერთგულება შეჰფიცა ალ-ბაღდადის და შემდეგ გახდა „დაიშის“ განშტოება, შეეცვალა სახელიც – ISIL-Sinai Province-ზე.

იგი [ალ-ბაღდადი] აღწერდა იმ ჯიჰადისტურ დაჯგუფებებს, რომლებიც ეწინააღმდეგებოდნენ მის მიდგომას, როგორც მურჯიას შეხედულების მომხრეებს“. „ვინც არ გამოუცხადებს ერთგულებას ალ-ბაღდადის, ის ჩვენი მტერია“, „მე შევფიცე ერთგულება ალ-ბაღდადის, მაგრამ არ ვარ ვალდებული შევფიცო აბუ იბრაჰიმ ალ-ყურაშის (Abu Ibrahim al-Qurashi)“, ამბობდა კარდაში [10].

დასკვნა

2019 წელს სირიასა და ერაყში თვითგამოცხადებული სახალიფოს და ათიათასობით მებრძოლის დაკარგვის შემდეგ, ორგანიზაციამ რადიკალური სტრუქტურული და ოპერატიული ცვლილებები განიცადა. აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადის ლიკვიდაციის შემ-

დეგ, „ისლამური სახელმწიფოს“ ახალ ლიდერად („ხალიფად“) გამოცხადდა აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაში.

დანიშნის მიზანი ძალაუფლების მემკვიდრეობითობის უზრუნველყოფა იყო, თუმცა მიმომხილველები მას უკვე დასუსტებული ორგანიზაციის ლიდერად მოიხსენიებდნენ, რაც მოასწავებდა ორგანიზაციისთვის ახალი და უფრო რთული პერიოდის დაწყებას.

ნებისმიერ შემთხვევაში, ISIS-ის ახალი ლიდერი მნიშვნელოვნად ნაკლებად პოპულარული იყო, ვიდრე ალ-ბაღდადი. თუმცა, ტერორისტული ორგანიზაცია მაინც განაგრძობდა არსებობას. მაშინაც და დღესაც, „დაიში“ საერთაშორისო ტერორიზმის მთავარ ბრენდად რჩება.

ლიტერატურა

1. Abu Hamza al-Qurashi (2022, January 1). *The Counter Extremism Project (CEP)*, Retrieved from: <https://www.counterextremism.com/extremists/abu-hamza-al-qurashi>
2. Al-Baghdadi nominates Iraqi Abdullah Qardash as his successor to lead Daesh (2019, August 9). *Middle East Monitor (MEMO)*, Retrieved from: <https://www.middleeastmonitor.com/20190809-al-baghdadi-nominates-iraqi-abdullah-qardash-as-his-successor-to-lead-daesh/>
3. ArLuther Lee (2020, May 21). Suspected Islamic State terrorist leader arrested in Iraq, reports say. *The Atlanta Journal-Constitution*, Retrieved from: <https://www.ajc.com/news/breaking-islamic-state-terrorist-leader-custody-iraq/7Gj5cam8HSVCJiCNyinULM/>
4. Bill Roggio & Andrew Tobin (2022, February 3). Islamic State's emir dead after U.S. military raid in Syria. *FDD's Long War Journal*, Retrieved from: <https://www.longwarjournal.org/archives/2022/02/islamic-states-emir-dead-after-u-s-military-raid-in-syria.php>
5. Dmitry Roy (2019, November 1). New ISIS Leadership: America, Don't Rejoice in Murder, *Haqqin.az*, (In Russian), Retrieved from: <https://haqqin.az/news/161988>
6. Feras Kilani (2021). *In the context of ethnic discord and extremism, the state organization remains under the leadership of the Caliph, without a Caliphate*, BBC News Arabic, (In Arabic), Retrieved from: <https://www.bbc.com/arabic/extra/gqw96i63hs/new-is-leader-arabic>

7. Feras Kilani (2021, April 15). A Caliph Without a Caliphate: The Biography of ISIS's New Leader. *New/Lines Magazine*, Retrieved from:
<https://newlinesmag.com/reportage/a-caliph-without-a-caliphate-the-biography-of-isis-new-leader/>
8. Hashem Osseiran (2019, October 28). With Baghdadi gone, who is heir to the 'caliph'? *CTV News Channel*, Retrieved from:
<https://www.ctvnews.ca/world/with-baghdadi-gone-who-is-heir-to-the-caliph-1.4658528>
9. How al-Baghdadi was caught. He was guarded by enemies, but betrayed his own (2019, October 31), *BBC News*, (In Russian), Retrieved from: <https://www.bbc.com/russian/news-50244280>
10. Husham Al-Hashimi (2020, June 4). Interview: ISIS's Abdul Nasser Qardash. *Newlines Institute/For Strategy and Policy*, Washington, DC, Retrieved from:
<https://newlinesinstitute.org/terrorism/interview-isis-abdul-nasser-qardash/>
11. Husham Al-Hashimi (2020, May 19). ISIS 2020: New Structures and Leaders in Iraq Revealed. *Newlines Institute/For Strategy and Policy*. Washington, DC, Retrieved from:
<https://newlinesinstitute.org/isis/isis-2020-new-structures-and-leaders-in-iraq-revealed/>
12. Husham Al-Hashimi (2020, August 30). ISIS's New Leadership: Past Lessons in a New Strategic Environment. *Newlines Institute/For Strategy and Policy*. Washington, DC, Retrieved from:
<https://newlinesinstitute.org/syria/isis-new-leadership-past-lessons-in-a-new-strategic-environment/>
13. Ikram Nur (2020, May 21). The worst: Muslims sympathize again with militants, *Haqqin.az*, (In Russian), Retrieved from: <https://haqqin.az/democracy/178768>
14. It's strange that he appeared on television... A member of the parliamentary security committee calls for the immediate execution Qardash (2020, May 21). *Baghdad Today News*, (In Arabic), Retrieved from:
<https://baghdadtoday.news/news/120470/مستغربا-ظهور-دفي-التلفزيون>
15. Ismaeel Naar (2020, May 21). Iraq arrests ISIS leader Abdunnasser al-Qirdash said to be al-Baghdadi's successor, *Al Arabiya English*, Retrieved from:
<https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2020/05/20/Iraq-arrests-ISIS-leader-Abdunnasser-al-Qirdash-said-to-be-al-Baghdadi-s-successor>
16. Islamic State group names its new leader as Abu Ibrahim al-Hashemi (2019, October 31). *BBC News*, Retrieved from: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-50254785>
17. Jon Lockett (2019, November 31). Do Not Rejoice - ISIS names new leader as Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi and threatens US with revenge attacks over Baghdadi's death. *The Scottish Sun*, Retrieved from:
<https://www.thescottishsun.co.uk/news/4901826/isis-names-new-leader-as-the-professor-abdullah-qardash-in-message-confirming-baghdadis-death/>
18. Kazeem Kasali (2019, October 28). Abdullah Qardash set to become ISIS leader after death of Abu Bakr al-Baghdadi in US strikes, *TVC News*, Retrieved from:
<https://www.tvcnews.tv/abdullah-qardash-set-to-become-isis-leader-after-death-of-abu-bakr-al-baghdadi-in-us-strikes/#>
19. Kyle Orton (2019, November 8). Who is the New Leader of the Islamic State? *European Eye on Radicalization*, Retrieved from:
<https://eeradicalization.com/who-is-the-new-leader-of-the-islamic-state/>
20. Lizzie Dearden (2019, October 31). ISIS names new leader as Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi after death of Abu Bakr al-Baghdadi, *The Independent*, Retrieved from:
<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-new-leader-abu-ibrahim-al-hashimi-al-qurashi-baghdadi-death-syria-a9179636.html>

21. Martin Chulov (2019, October 31). Islamic State names new leader after death of Abu Bakr al-Baghdadi. *The Guardian*, Retrieved from:
<https://www.theguardian.com/world/2019/oct/31/islamic-state-new-leader-abu-bakr-al-baghdadi-abu-ibrahim-al-hashimi-al-qurayshi>
22. Martin Chulov & Mohammed Rasool (2020, January 20). ISIS founding member confirmed by spies as group's new leader. Officials piece together profile of Amir Mohammed Abdul Rahman al-Mawli al-Salbi, *The Guardian*, Retrieved from:
<https://www.theguardian.com/world/2020/jan/20/isis-leader-confirmed-amir-mohammed-abdul-rahman-al-mawli-al-salbi>
23. Nawal Sayed (2020, May 20). Iraqi Statement: ISIS Leader Abdel Nasser Qardash Arrested. *Sada Elbalad English*, Retrieved from:
<https://see.news/iraqi-statement-isis-leader-abdel-nasser-qardash-arrested/>
24. Remy Mahzam (2019, September 20). CO19184 | Abdullah Qardash: IS Successor to Al-Baghdadi? *S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS)*, Retrieved from:
https://www.rsis.edu.sg/rsis-publication/icpvtr/abdullah-qardash-is-successor-to-al-baghdadi/#.Ym_d79pByUk
25. Remy Mahzam (2019, September 23). Abdullah Qardash: IS Successor To Al-Baghdadi? - Analysis. *Eurasia Review*, Retrieved from:
<https://www.eurasiareview.com/23092019-abdullah-qardash-is-successor-to-al-baghdadi-analysis/>
26. Rewards for Justice – Increased Reward Offer for Information on ISIS Leader Amir Muhammad Sa'id Abdal-Rahman al-Mawla (2020, June 24). Office of the Spokesperson. U.S. Department of State, Retrieved from:
<https://2017-2021.state.gov/rewards-for-justice-increased-reward-offer-for-information-on-isis-leader-amir-muhammad-said-abdal-rahman-al-mawla/index.html>
27. Rita Katz (2019, September 17). ALERT: w/ yesterday's #Baghdadi speech, false articles cont. to circulate about an #Amaq message that reported the successor of #ISIS leader. @Rita_Katz, Twitter, Retrieved from:
https://twitter.com/Rita_Katz/status/1173998333859381248
28. Rukmini Callimachi (2020, December 18). ISIS Leader Paid Rival for Protection but Was Betrayed by His Own. *New York Times*, Retrieved from:
<https://www.nytimes.com/2019/10/30/world/middleeast/isis-leader-al-baghdadi.html>
29. Stephen Sorace (2019, October 28). Who's leading ISIS now that al-Baghdadi is dead? *Fox News*, Retrieved from: <https://www.foxnews.com/world/who-leading-isis-al-baghdadi-dead>
30. Terrorist Designation of ISIS Leader Amir Muhammad Sa'id Abdal-Rahman al-Mawla (March 17) (2022, June 15). U.S. Embassy in Georgia, Retrieved from:
<https://ge.usembassy.gov/terrorist-designation-of-isis-leader-amir-muhammad-said-abdal-rahman-al-mawla-march-17/>
31. These are the leaders and emirs of ISIS..! (2014, July 10). *AlBawaba*, (In Arabic), Retrieved:
<https://www.albawaba.com/ar/589537-أخبار/هؤلاء-هم-قادة-داعش-وأمرأء-ها>
32. The Syrian Democratic Forces handed over "valuable booty" to Baghdad, which was leading the fighting in Kobani (2020, May 21), Kurdistan 24, (In Arabic), Retrieved from:
<https://www.kurdistan24.net/ar/news/f86979e8-e962-4805-8553-c9aa530f7fbc>
33. Tom O'Connor & Naveed Jamali (2019, October 27). ISIS Already Has a New Leader, But Baghdadi May Not Have Been Running the Group Anyway. *Newsweek*, Retrieved from:
<https://www.newsweek.com/isis-new-leader-baghdadi-running-things-1468025>

UDC 327.56

SCOPUS CODE 3301

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2026-3-191-220>

Daesh's Organisational Structure and Management System (Part III)

Zviad Tkabladze

Georgian Technical University, Faculty of Law and International Relations, Professor,
Georgia

E-mail: tkabladze.zviad@gtu.ge

Reviewers:

T. Kiknadze, Georgian Technical University, Faculty of Law and International Relations, Professor, Doctor of Political Sciences

E-mail: kiknadzetamar12@gtu.ge

M. Manchkhashvili, Georgian Technical University, Faculty of Law and International Relations, Assistant Professor, Doctor of Political Sciences,

E-mail: manchkhashvilimaia07@gtu.ge

Abstract. This article is the **III Part** of the work “**Daesh's Organisational Structure and Management System**”, dedicated to the election of the new “Caliph” (Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi) of the international terrorist organization Daesh (Islamic State, IS, ISIS, ISIL), the structure of the group and the new strategy of its activities.

By 2013, ISIS had completed all stages of its formation, in which the main driving force was the nationalist axis, the former Sunni-Baathist elite of Iraq. After the overthrow of Saddam Hussein, the functionaries of his regime did not disappear, and the formation of ISIS's organizational structure did not require the creation of any new command system.

From the very first days of its existence, ISIS represented a fully-fledged structural, centralized organization, the elements of which actively carried out necessary functions in various areas through the delegation of authority.

Although the group's resources both human, financial, as well as armament and territory have gradually disappeared, first in 2017 and then in 2019, Daesh still exists in the form of small cells and retains the ability to cause harm, and the fight against it is not over yet.

Keywords: Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi; Daesh; Management; Structure; Terrorism.

განხილვის თარიღი 21.01.2026

შემოსვლის თარიღი 15.02.2026

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 25.09.2026